

Gwida dwar l-għażliet ta' finanzjament għall-Mobilità Rurali

Kuntratt: MOVE/2022/OP/0008

Miktub minn
Andrea Lorenzini, Brendan Finn
Eleonora Ercoli, Elena Bargagna
MemEx Srl
Novembru - 2024

KUMMISSJONI EWROPEA

Direttorat Ġenerali għat-Trasport u l-Mobbiltà
Direttorat B - Investiment, Trasport Innovattiv & Sostenibbli
Unità B3 - Innovazzjoni & Riċerka

Kuntatt: Isabelle VANDOORNE

E-mail: MOVE-B3-secretariat@ec.europa.eu

*Kummissjoni Ewropea
B-1049 Brussell*

Gwida dwar l-għażliet ta' finanzjament għall- Mobilità Rurali

Kuntratt: MOVE/2022/OP/0008

Direttorat Ġenerali għat-Trasport u l-Mobbiltà
Investiment, Trasport Innovattiv & Sostenibbli

***Europe Direct huwa servizz li jgħinek issib tweġibiet
għall-mistoqsijiet tiegħek dwar l-Unjoni Ewropea.***

Numru bla ħlas(*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) L-informazzjoni mogħtija hija bla ħlas, kif inhuma l-biċċa l-kbira tat-telefonati (għalkemm xi operaturi, kaxxi tat-telefon jew lukandi jistgħu jitolbuk ħlas).

AVVIŻ LEGALI

Dan id-dokument thejja għall-Kummissjoni Ewropea madankollu jirrifletti biss il-fehmiet tal-awturi, u l-Kummissjoni ma tistax tinżamm responsabbli għal kwalunkwe użu li jista' jsir mill-informazzjoni li tinsab fih.

Aktar informazzjoni dwar l-Unjoni Ewropea hija disponibbli fuq l-Internet (<http://www.europa.eu>).

Lussemburgu: Uffiċċju tal-Pubblikazzjonijiet tal-Unjoni Ewropea, 2025

ISBN : 978-92-68-27220-6

doi: 10.2832/4982157

© Unjoni Ewropea, 2025

Ir-riproduzzjoni hija awtorizzata sakemm is-sors jiġi rikonoxxut.

KONTENUT

TERMINI EWLENIN U DEFINIZZJONIJIET	7
INTRODUZZJONI.....	8
1. SFIDI FL-AĊĊESS GĦALL-FONDI GĦAS-SERVIZZI TAL-MOBILITÀ RURALI.....	10
2. FATTURI LI JIPPERMETTU L-AĊĊESS GĦALL-FONDI	15
3. QAFAS FINANZJARJU GĦAL SERVIZZI TA' MOBILITÀ KONDIVIŻA RURALI	17
4. FAŻIJIET TA' FINANZJAMENT U STRATEĠIJI FINANZJARJI	20
5. DEFINIZZJONI TAL-ELEMENTI EWLENIN TAL-PROĠETT	21
6. STIMA TAR-REKWIŻITI U L-PJANIJIET TA' FINANZJAMENT.....	32
7. NAVIGAZZJONI F'SUQ REGOLAT HAFNA	41
8. NAGHTU LEHEN LILL-PROPOSTI	45
KONKLUŻJONIJIET	53

LISTA TAT-TABELLI

Tabella 1 Eżempji ta' KPIs imfassla għall-valutazzjoni tad-distakki fil-mobilità rurali ..	14
Tabella 2 Potenzjal, għanijiet, limitazzjonijiet, u sħubija għal proponenti ewlenin fil-mira	22
Tabella 3 Tipi ewlenin ta' proġetti ta' mobilità f'żoni rurali	25
Tabella 4 Hallat sorsi ta' finanzjament għal soluzzjonijiet ta' mobilità rurali	35

LISTA TAL-FIGURI

Figura 1 Servizzi tat-trasport ewlenin u lokalizzati f'territorji rurali.	9
Figura 2 Panorama tal-finanzjament għall-mobilità rurali	10
Figura 3 Punti ewlenin tal-inizjattiva ta' sħubija KITE f'Kilkenny, l-Irlanda.....	16
Figura 4 Trasport b'talba BürgerBus f'Oberes Glantal, il-Ġermanja.	16
Figura 5 Oqfsa finanzjarji għal soluzzjonijiet ta' mobilità	18
Figura 6 Oqfsa finanzjarji għal DRTs f'Medio Tejo, il-Portugall.....	18
Figura 7 Ġestjoni ta' kwistjonijiet organizzattivi u operattivi	19
Figura 8 Is-servizz bieb bieb Sopotniki fis-Slovenja	19
Figura 9 Approċċ gradwali għal strateġiji ta' finanzjament u finanzjarji għall-mobilità rurali	20
Figura 10 Definizzjoni tal-elementi ewlenin tal-proġett – Pass 1-3	21
Figura 11 Kondiviżjoni tal-karozzi bbażata fil-komunità rurali ta' Villerouge-Termenès	24
Figura 12 Proġett VysoMarch fil-fruntiera bejn l-Awstrija u s-Slovakkja	28

Figura 13	Rekwiziti ta' finanzjament għal soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviza rurali...	29
Figura 14	Kwistjonijiet finanzjarji għal soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviza rurali.....	30
Figura 15	Il-Proġett SMART Mobility fil-Wied ta' Garfagnana, l-Italja.	31
Figura 16	Definizzjoni tal-elementi ewlenin tal-proġett – Pass 4-6	32
Figura 17	Tipi ta' finanzjament għal soluzzjonijiet ta' mobilità rurali	33
Figura 18	Ħarsa ġenerali lejn il-htigijiet ta' finanzjament f'fazijiet differenti tal-proġett	33
Figura 19	Sistema ta' kondivizjoni tar-roti Sprossenflotte fir-regjun ta' Kiel, il-Ġermanja	34
Figura 20	L-ingranagġ tas-sorsi ta' finanzjament f'Rethymno, il-Greċja	36
Figura 21	Is-sosteniment ta' skema rurali ta' kondivizjoni tal-karozzi elettrici: Il-Mudell FLUGS fil-Lvant ta' Tirolo	37
Figura 22	Finanzjament meħtieġ għall-ispejjeż ta' qabel il-proġett u kapitali	38
Figura 23	Finanzjament meħtieġ għall-ispejjeż operattivi f'servizzi tat-trasport flessibbli	39
Figura 24	Finanzjament meħtieġ għall-ispejjeż operattivi f'servizzi ta' ridesharing.....	40
Figura 25	Definizzjoni tal-elementi ewlenin tal-proġett – Pass 7.....	41
Figura 26	Trasport li jirrispondi għad-Domanda f'Médio Tejo, il-Portugall	44
Figura 27	Definizzjoni tal-elementi ewlenin tal-proġett – Pass 8-10.....	45
Figura 28	Kompiti għall-abbozzar ta' pjan ta' negozju għal servizz ta' mobilità rurali .	46
Figura 29	Mudell ta' Kanvas għal soluzzjonijiet ta' mobilità rurali.	47
Figura 30	Benefiċċji soċjali assoċjati mal-mobilità rurali.....	49
Figura 31	Ferroviji Ekoloġiċi f'Valmiera, Latvja	49
Figura 32	Passi ewlenin għat-tnejn ta' applikazzjoni għal proposta	51
Figura 33	eżempju: Navigazzjoni tal-ispettru tal-programmi ta' finanzjament tal-UE .	51

TERMINI EWLENIN U DEFINIZZJONIJIET

Terminu	Definizzjoni
PAK	Il-Politika Agrikola Komuni (PAK) hija politika komuni għall-pajjiżi kollha tal-UE. Hija mmaniġġjata u ffinanzjata fil-livell Ewropew mir-riżorsi tal-baġit tal-UE. Il-PAK tappoġġja suq uniku miftuħ għall-prodotti agroalimentari tal-UE, filwaqt li tiżgura prezzijiet raġonevoli, iżżomm uħud mill-ogħla standards ta' sikurezza u ambjentali fid-dinja, u iżżomm il-komunitajiet rurali vibranti.
Spejjeż Kapitali	L-ispejjeż kapitali huma l-ispejjeż meħtieġa biex jinkisbu, jiġu aġġornati, u jinżammu assi fissi fiżiċi (eż., infrastrutturi tat-toroq, korsiji għar-roti, pontijiet, mini, eċċ.) inkluża t-teknoloġija, jew tagħmir (sistemi ta' sigurtà u sistemi ta' prijoritizzazzjoni tat-toroq, biljetti, sistemi ta' ġestjoni tal-informazzjoni, eċċ.), u assi mobbli inklużi vetturi
ERMN	In-Netwerk Ewropew għall-Mobilità Rurali (ERMN) huwa netwerk pan-Ewropew dwar il-mobilità rurali, li jaqsam l-għarfien u l-esperjenzi fost l-awtoritajiet lokali, il-prattikanti u l-esperti. Ġie stabbilit u mobilizzat mill-Proġett SMARTA-NET
Finanzjament	Proċess biex jinkiseb kapital u fondi meħtieġa għall-iżvilupp ta' soluzzjoni, li jista' jinvolvi self, linji ta' kreditu, għotjiet jew investimenti. Jinkludi wkoll ir-rakkomandazzjonijiet kollha biex jiġu attirati investimenti u biex jingħata fond.
Finanzjament	Ħarsa ġenerali lejn fondi differenti disponibbli għall-iżvilupp u l-manutenzjoni ta' soluzzjoni jew servizz ta' mobilità
Spejjeż Operattivi	Spejjeż operattivi għat-tħaddim ta' servizz (eż., spejjeż tal-enerġija għat-tħaddim ta' vetturi, salarji u benefiċċji tal-persunal, primjums tal-assigurazzjoni, manutenzjoni u tiswija ta' vetturi u infrastruttura, bejgħ u kummerċjalizzazzjoni), kif ukoll spejjeż oħra relatati meħtieġa għall-funzjonament ta' kuljum tas-servizz

INTRODUZZJONI

Dan id-dokument huwa l-aħħar minn sett ta' erba' Dokumenti ta' Gwida mhejjija minn SMARTA-NET¹. Dawn id-dokumenti jgħinu biex tinbena l-kapaċità tal-municipalitajiet biex jiżviluppaw u jimplementaw soluzzjonijiet ta' mobilità sostenibbli, inklużivi u integrati fit-territorji tagħhom. B'mod partikolari, din il-Gwida tiffoka fuq aspekt kritiku: għażliet ta' finanzjament għal inizzjattivi ta' mobilità rurali, inkluża l-mobilità b'apport għat-turiżmu rurali. Nuqqas ta' riżorsi u ta' għarfien speċifiku biex jinkiseb finanzjament huma ostakli sinifikanti għall-komunitajiet rurali li jimmiraw li jiżviluppaw servizzi ta' mobilità mfassla apposta.

Biex tindirizza din il-ħtieġa, din il-Gwida tipprovdi approċċ pass pass. Hija mfassla biex tiggwida lill-municipalitajiet rurali u lill-prattikanti fil-fehim, it-tnejn u s-sottomissjoni ta' proposti ta' finanzjament u strateġiji finanzjarji robusti għal proġetti ta' mobilità u ssostni s-servizzi fil-mira maż-żmien. Kull kapitlu jibni fuq elementi ewlenin meħtieġa għat-tfassil ta' pjan ta' proġett b'saħħtu — mill-identifikazzjoni tal-isfidi u l-assi fil-komunitajiet rurali, sal-valutazzjoni ta' oqfsa finanzjarji prattiċi u għad-definizzjoni tal-komponenti essenzjali tal-proġett.

Dan l-approċċ strutturat għandu l-għan li jgħin lill-awtoritajiet lokali biex jinnavigaw f'pajsaġġi kumplessi ta' finanzjament, biex jivvalutaw b'mod ċar ir-rekwiżiti finanzjarji, u biex jiżviluppaw proposti konvinċenti li jindirizzaw konsiderazzjonijiet regolatorji u tas-suq li jistgħu jkunu uniċi għall-mobilità rurali.

Kemm jekk int rappreżentant ta' municipalità rurali, awtorità reġjonali, operatur tat-trasport, jew membru tal-komunità lokali, din il-Gwida se sservi bħala għodda Prattika għall-esplorazzjoni u l-iżgurar ta' appoġġ finanzjarju għal inizzjattivi ta' mobilità rurali.

L-aċċess lejn u minn żoni rurali jista' jiġi kkunsidrat minn żewġ perspettivi komplementari.

- **L-ewwel perspettiva tiffoka fuq kif ir-residenti rurali jikkonnettjaw ma' dak li għandhom bżonn.** Dan jinkludi servizzi essenzjali, impjegi, edukazzjoni, u opportunitajiet oħra, li ħafna minnhom jinsabu lil hinn mil-lokalità immedjata tagħhom. Din id-dimensjoni tal-aċċessibilità hija fundamentali biex tiġi żgurata l-inklużjoni soċjali u l-kwalità tal-ħajja għall-komunitajiet rurali.
- **It-tieni perspettiva tikkunsidra l-aċċessibilità taż-żoni rurali minn barra,** u tenfasizza kemm in-negozji, it-turisti, u viżitaturi oħra jistgħu jilħqu dawn ir-reġjuni faċilment. Dan huwa fattur kritiku biex jitmexxa 'l quddiem l-iżvilupp ekonomiku, jitravwem it-turiżmu, u jiġu appoġġjati l-industriji lokali.

Flimkien, dawn il-perspettivi jenfasizzaw l-importanza doppja tas-soluzzjonijiet ta' mobilità fil-konnessjoni taż-żoni rurali man-nisġa ekonomika u soċjali usa'.

Meta nittrattaw il-finanzjament għall-mobilità rurali, niddistingwu bejn "servizzi ewlenin" u għażliet ta' mobilità aktar lokalizzati (Figura 1).

- **Servizzi ewlenin,** bħal servizzibejn belt u oħra, servizzi tal-kowċis fuq distanzi twal, u servizzi tat-trasport reġjonali, huma integrati fin-netwerks formali/konvenzjonali tat-trasport pubbliku. Dawn jibbenefikaw minn strutturi stabbiliti ta' ppjanar, organizzazzjoni u finanzjament. Dawn is-servizzi huma jew

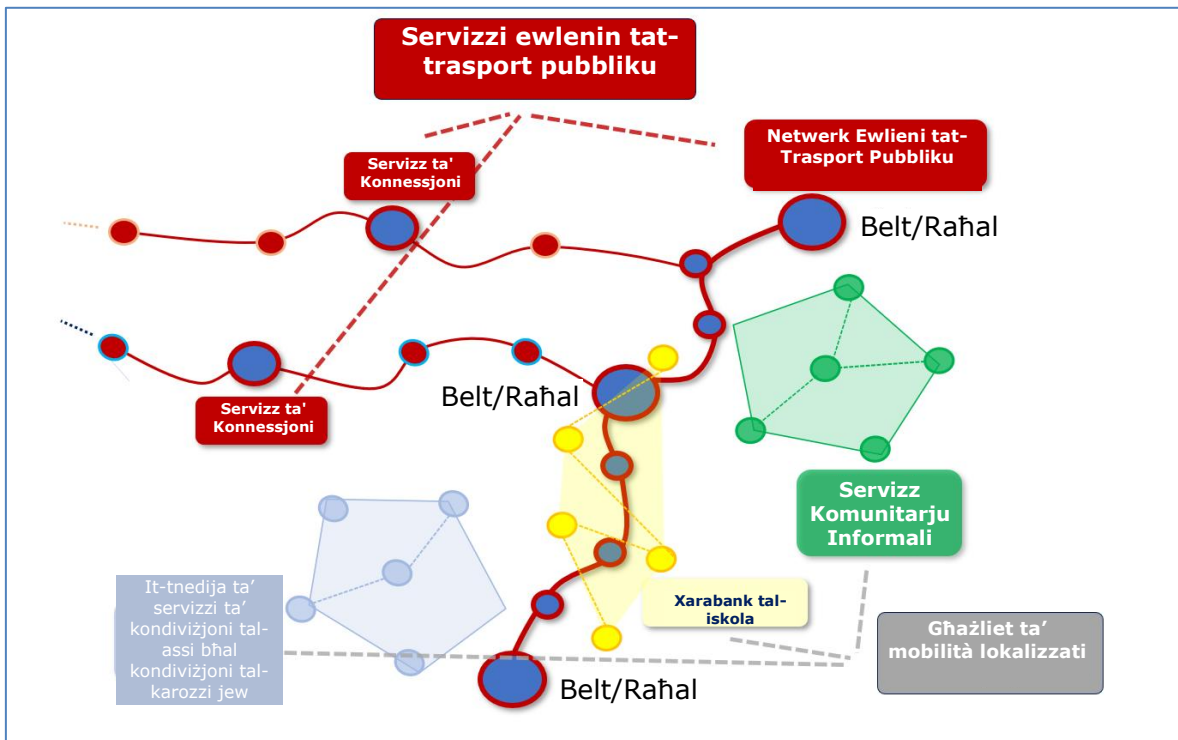
¹It-tliet dokumenti l-oħra ta' Gwida huma: i) Gwida dwar Soluzzjonijiet ta' Mobbiltà Kondiviza Rurali; ii) Linja Gwida għal mobbiltà sostenibbli f'komunitajiet turistiċi rurali; u iii) Gwida dwar l-integrazzjoni tal-aspetti tal-mobbiltà rurali fid-disinn SUMP – rural proofing SUMPs.

appoġġjati minn finanzjament governattiv jew joperaw kummerċjalment permezz ta' investiment mis-settur privat. Jservu bħala l-arterji ewlenin tat-trasport, li jgħaqqdu bliet ta' daqs medju ma' bliet akbar u ċentri tat-trasport reġjonali. Għandhom waqfiet limitati fiż-żoni li jgħaddu minnhom.

- **Servizzi ta' mobilità lokalizzati**, bħal dawk li jipprovdu aċċess għal destinazzjonijiet ewlenin fiż-żoni rurali jew li jgħaqqdu ma' ċentri tat-trasport ewlenin—jiffaċċjaw sfidi sinifikanti ta' finanzjament u strutturali. Dawn is-servizzi huma kritiċi biex jissodisfaw il-htigijiet ta' mobilità ta' kuljum fil-komunitajiet rurali, iżda ilhom snin sħaħ b'riżorsi skarsi ħafna. B'differenza mis-servizzi ewlenin, il-finanzjament għall-mobilità lokalizzata ħafna drabi jkun inċert, frammentat, u nieqes minn impenji legali dedikati jew miri konsistenti. Barra minn hekk, f'ħafna każijiet is-soluzzjonijiet ta' mobilità lokali mhumiex ikklassifikati bħala "trasport pubbliku" u għalhekk mhumiex eliġibbli għall-flussi ewlenin ta' finanzjament jew mobilità.

Figura 1 Servizzi tat-trasport ewlenin u lokalizzati f'territorji rurali.

Sors: MemEx

1. SFIDI FL-AĊĊESS GĦALL-FONDI GĦAS-SERVIZZI TAL-MOBILITÀ RURALI

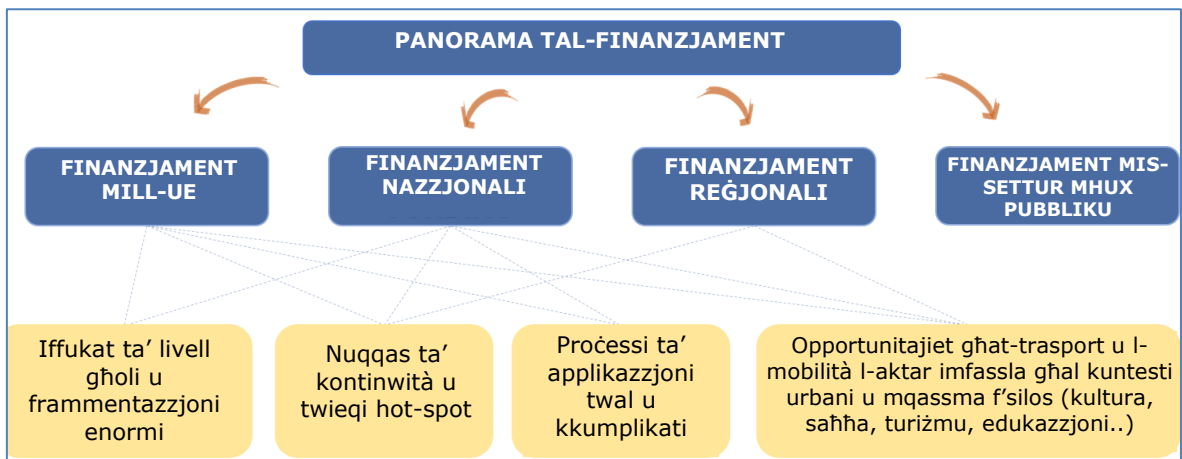
Opportunitajiet ta' finanzjament differenti huma disponibbli fl-Istati Membri Ewropej. Madankollu, il-komunitajiet rurali generalment huma impeduta milli jużaw ħafna minnhom biex jiffinanzjaw interventi fil-mobilità. F'xi okkażjonijiet fejn il-finanzi jistgħu jiġu aċċessati, miżuri jiġu introdotti iżda bi żmien limitat biss f'termini ta' finanzjament, b'tali mod li ma jkunux finanzjarjament sostenibbli fit-tul. Biex l-inizjattivi ta' mobilità kondiviża jsiru dejjiema, huwa dejjem meħtieġ li tiġi żgurata l-kontinwità ta' sorsi ta' finanzjament stabbli matul iċ-ċiklu tal-ħajja kollu ta' miżura ġdida. Fost il-partijiet interessati rurali, ħafna drabi hemm nuqqas ta' għarfien u fehim tas-sorsi potenzjali kollha ta' finanzjament li jistgħu jippruvaw.

Ġeneralment, il-panorama tal-finanzjament jista' jiġi miġbur f'erba' kategoriji ewlenin, kif muri fil-Figura 2. Tlieta mill-erba' huma forom varji ta' **finanzjament mill-gvern**, li huma kollha f'livelli oġġla ta' gvern miż-zona fil-mira. Kollha għandhom il-kapaċità li jimmobilizzaw riżorsi finanzjarji sostanzjali, iżda l-kwistjoni kruċjali hija kif dawn ir-riżorsi huma mqassma bejn żoni urbani u rurali.

Ir-raba' kategorija hija **finanzjament mis-settur mhux pubbliku**. Dan jinkludi komunitajiet, individwi, NGOs, karitajiet, u entitajiet kummerċjali. Dan jista' jiġi maqsum aktar bejn "mhux pubbliku/mhux kummerċjali" u "kummerċjali". Huwa inevitabbli li l-mobilità fl-istil tat-trasport pubbliku f'żoni rurali teħtieġ sors ta' finanzjament mill-gvern. Madankollu, ħafna mit-tipi oħra ta' mobilità rurali għandhom bżonnijiet ta' finanzjament iżgħar li jistgħu jinkisbu b'modi differenti mill-komunità, sponsorizzazzjoni jew negozji. Ħafna drabi huwa l-uniku mod kif il-komunitajiet jistgħu jibdeu xi ħaġa jekk il-gvern ma jaġixxix għalihom.

Figura 2 Panorama tal-finanzjament għall-mobilità rurali

Sors: SMARTA-NET

SMARTA-NET organizza diversi diskussjonijiet mal-membri tal-ERMN kemm f'avvenimenti personalment kif ukoll online biex jivvaluta l-bżonnijiet u l-isfidi tal-municipalitajiet rurali fl-aċċess għall-fondi. B'mod partikolari, waqt il-5 laqgħa tal-ERMN f'Évora (il-Portugall, 14-16 ta' Mejju 2024), is-sugġett kritiku tal-finanzjament ta' skemi ta' mobilità rurali ġie diskuss fil-fond, bl-użu ta' format interattiv ta' World Café. Il-membri tal-ERMN kellhom il-possibbiltà li jaqsmu l-perċezzjonijiet u l-esperjenzi tagħhom ma' programmi ta' finanzjament għall-mobilità rurali, kif ukoll strateġiji biex

jiżguraw riżorsi addizzjonali. Id-diskussjoni kienet prinċipalment iffukata fuq programmi ta' finanzjament speċifiċi tal-UE (prinċipalment fondi strutturali, eż., il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali(ERDF) u l-Fondi ta' Koeżjoni) kif ukoll il-fond tal-UE għall-Irkupru u r-Reżiljenza.²³

SMARTA-NET żviluppa wkoll analiżi tas-sorsi ta' finanzjament Ewropej, Nazzjonali u Reġjonali disponibbli għall-mobilità rurali⁴li tiddettalja l-programmi u l-oqsma ta' fokus tagħhom. Ir-riżultati ta' din l-analiżi jenfasizzaw żbilanċ fost it-tipi differenti ta' finanzjament, b'numru ogħla rilevanti ta' opportunitajiet ta' finanzjament fil-livell tal-UE u għażliet aktar limitati għall-municipalitajiet rurali u partijiet interessati oħra għall-implimentazzjoni ta' servizzi u soluzzjonijiet ta' mobilità fil-livell lokali.

Anke meta l-municipalitajiet jistgħu jidentifikaw għażliet ta' finanzjament rilevanti għall-mobilità rurali, kemm fil-livell tal-UE kif ukoll fil-livell nazzjonali/regjonali, l-aċċess għalihom jippreżenta varjetà ta' sfidi li ħargu wkoll, kif indikat qabel, waqt diskussjonijiet mal-membri tal-ERMN. Is-sejbiet ewlenin mill-interazzjonijiet mal-membri tal-ERMN jenfasizzaw il-kwistjonijiet li ġejjin:

Sfidi relatati mal-finanzjament tal-UE

- In-natura wiesgħa u l-frammentazzjoni tas-sejhiet għall-finanzjament tal-UE (b'mod partikolari Orizzont Ewropa, CEF⁵, INTERREG⁶, LEADER⁷, programmi LIFE), li jagħmluha diffiċli li l-bżonnijiet tal-komunità jiġu allinjati mal-kriterji tal-finanzjament;
- Is-sejhiet tal-UE (b'mod partikolari Orizzont Ewropa, CEF, INTERREG, LEADER, programmi LIFE) ħafna drabi jfittxu li javvanzaw għanijiet mhux ta' mobilità – eż., l-użu/żvilupp ta' teknoloġiji speċifiċi, l-ambjent u t-tibdil fil-klima, id-dekarbonizzazzjoni, l-ekwità, eċċ. Dawk li jipproponu li l-fokus tagħhom huwa li jindirizzaw defiċits fundamentali fil-mobilità fiż-żona tagħhom isibu ruħhom fi żvantagġ serju meta mqabbla ma' dawk li jipproponu li s-saħħa tagħhom hija l-aspetti mhux ta' mobilità li huma (jgħidu li) japplikaw għall-mobilità. Dawk li jipproponu proposti ffukati fuq il-mobilità jispiċċaw jippruvaw jadattaw il-proposti tagħhom biex jaqblu ma' mudell ta' sejha li ma jipprijoritizzax il-mobilità, u inevitabbilment jispiċċaw f'pożizzjoni dgħajfa.

Sfidi relatati mal-finanzjament nazzjonali

- Anke jekk il-finanzjament inizjali għal skemi ta' mobilità rurali, partikolarment l-ispejjeż kapitali jew tal-infrastruttura tagħhom, ħafna drabi jiġi minn proġetti tal-gvern, il-municipalitajiet xi drabi huma obbligati jiehdu f'idejhom l-ispejjeż operattivi jekk il-proġetti juru li huma ta' suċċess;
- Il-finanzjament nazzjonali m'għandux kontinwità, li ma jallinjax mal-ippjanar fit-tul. Din l-inkonsistenza tista' tohloq sfidi għal proġetti li jeħtieġu investiment sostnut fuq diversi snin (proġetti fit-tul jeħtieġu finanzjament stabbli u

²https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en

³https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/cohesion-fund_en

⁴Ir-riżultati huma miġbura fil-qosor fir-rapport SMARTA-NET "Summary Report of Funding streams and related issues across EU countries", (2024)

⁵Facilità Nikkollegaw l-Ewropa, https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility_en

⁶<https://interreg.eu/about-interreg/>

⁷Konnessjoni Bejn Attivitajiet għall-Iżvilupp tal-Ekonomija Rurali – Links between activities for the development of rural economy; https://eu-cap-network.ec.europa.eu/networking/leader/leader-explained_en

prevedibbli biex jiżguraw it-tlestija b'suċċess u biex jiksbu l-impatti intenzjonati tagħhom.)

- Programmi ta' żvilupp rurali ġeneralment jiffinanzjaw interventi speċifiċi f'żoni rurali li mhumiex relatati mal-implimentazzjoni ta' servizzi ta' mobilità u/jew żvilupp ta' infrastruttura tat-trasport (eż., il-Pjan Strategiku tal-PAK⁸).

Sfidi relatati mal-finanzjament reġjonali

- It-trasport pubbliku huwa qasam regolat b'mod qawwi, fejn l-offerta tas-servizz u l-allokazzjoni tal-finanzjament hija invarjabbilment determinata minn aġenzija f'livell oġġla mill-municipalità rurali – ġeneralment aġenziji reġjonali jew nazzjonali. Dawn l-awtoritajiet ta' livell oġġla jimmaniġġjaw il-prijoritajiet, u jhallu lill-municipalitajiet rurali b'influenza limitata fuq il-proċessi tat-teħid tad-deċiżjonijiet. Filwaqt li jistgħu jissottomettu talbiet għal servizzi, il-municipalitajiet rurali rarament ikollhom aċċess dirett għal dawn il-flussi ta' finanzjament, u dan joħloq skonnettjar bejn il-ħtiġijiet lokali u r-riżorsi disponibbli;
- Ħafna opportunitajiet ta' finanzjament reġjonali huma bbażati fuq proġetti, b'limitazzjonijiet ta' żmien stretti li jiprijoritizzaw l-implimentazzjoni fuq medda qasira ta' żmien fuq is-sostenibbiltà fit-tul. Din in-nuqqas ta' kontinwità timmina l-vijabilità finanzjarja tas-soluzzjonijiet ta' mobilità, peress li l-municipalitajiet ħafna drabi jsibuha diffiċli biex iżommu s-servizzi lil hinn mill-perjodu ta' finanzjament ta' proġetti godda;
- Għaż-żoni rurali li jinsabu fuq fruntieri nazzjonali jew reġjonali, l-aċċess għall-finanzjament reġjonali jsir saħansitra aktar ta' sfida. Dawn iż-żoni jridu jinnavigaw strutturi ta' governanza frammentati, fejn ir-riżorsi huma mmaniġġjati minn awtoritajiet differenti b'regolamenti, prijoritajiet u proċeduri amministrattivi diversi.

Sfidi Ġenerali dwar l-aċċess għall-finanzjament pubbliku

- Proċessi ta' applikazzjoni twal u kkumplikati huma komuni. Dan jista' jkun aggravat minn incertezza dwar ir-riżultati, kemm jekk fir-rata ta' suċċess jew fil-finanzjament allokat;
- Ħafna opportunitajiet ta' finanzjament għat-trasport u l-mobilità huma mfasla b'kuntesti urbani f'moħħhom, li jistgħu ma jittroduċux tajjeb għal ambjenti rurali;
- Dan huwa wkoll marbut mad-diffikultajiet fil-monetizzazzjoni tal-benefiċċji. Il-kwantifikazzjoni tal-benefiċċji tas-soluzzjonijiet ta' mobilità rurali hija ta' sfida. Il-proposti ta' valur ivarjaw b'mod sinifikanti minn kuntesti urbani. Pereżempju, il-valur soċjali tal-mobilità għal residenti anzjani jew żgħażaġh f'żoni rurali huwa aktar diffiċli biex jiġi kwantifikat peress li huwa dwar il-kwalità tal-ħajja jew il-kapaċità li jkomplu jgħixu fiż-żona, meta mqabbel mal-metriċi standard użati fl-Analiżi tal-Ispiża-Benefiċċju bħal ħin tal-ivvjaġġar u tfaddil fl-ispejjeż.

Sfidi relatati mal-finanzjament mis-settur mhux pubbliku

- Lil hinn mill-programmi ta' finanzjament tradizzjonali, l-iżgurar ta' riżorsi addizzjonali bl-involvement tas-settur privat, l-ingraġġ ta' sforzi volontarji, l-kisba ta' sponsorizzazzjonijiet, l-implimentazzjoni ta' tariffi għall-utenti, u t-

⁸L-Istati Membri jistgħu ma jikkunsidrawx il-mobilità rurali u/jew aspetti relatati bħala prijoritajiet nazzjonali u b'hekk ifixklu l-aċċess tal-komunitajiet lokali jew saħansitra tal-municipalitajiet u l-kontej għall-fondi għall-mobilità minkejja l-ispettru wiesa' ta' possibbiltajiet disponibbli.

tfittxija ta' appoġġ għal proġetti ta' dimostrazzjoni jew pilota jistgħu jkunu pjuttost diffiċli f'żoni rurali fejn id-domanda ġeneralment hija aktar baxxa minn kuntesti urbani u b'hekk jiġġeneraw livell ta' profitti aktar baxx;

- Iż-żoni rurali jsofru min-nuqqas ta' operaturi tat-trasport u fornituri ta' servizzi disponibbli. Fil-fatt, il-volumi baxxi ta' passiġġieri jagħmluha diffiċli biex is-servizzi tat-trasport ikunu sostenibbli finanzjarjament f'dawn iż-żoni (f'xi pajjiżi, eż. l-Italja, is-servizzi tat-trasport regolati huma ffinanzjati minn riżorsi pubbliċi nazzjonali allokatil lill-Awtoritajiet tat-Trasport Pubbliku u s-sussidji huma bbażati fuq kilometri servuti).

Sfidi oħra li jiffaċċjaw b'mod partikolari bliet żgħir u komunitajiet rurali huma relatati ma':

- Nuqqas ta' għarfien espert u fil-fond tal-panorama eżistenti ta' opportunitajiet ta' finanzjament, flimkien ma' riżorsi umani limitati u restrizzjonijiet ta' ħin konsegwenti. Dan ixekkel il-potenzjal li jinftiehm u l-aktar opportunitajiet ta' finanzjament adattati li jaqblu mal-ħtiġijiet tagħhom u jżid id-diffikultajiet fin-navigazzjoni tal-proċessi ta' applikazzjoni kkumplikati u twal;
- Appoġġ politiku limitat fuq skala kbira: nuqqas ta' koordinazzjoni bejn livelli differenti tal-gvern, kompetizzjoni ma' bliet kbar li għandhom aktar kapaċitajiet u esperjenzi fuq propositi ta' finanzjament;
- Possibiltajiet limitati biex jinstabu fondi interni biex jiġi kofinanzjat il-proġett (anke fil-fażi tal-kuncett); nuqqas ta' ħiliet speċifiċi biex titfassal strategija ta' ppjanar fit-tul biex jiġu fformulati l-ħtiġijiet ta' investment.

Biex jappoġġjaw u jiġġustifikaw programmi u pjani ta' finanzjament għal proġetti ta' mobilità rurali, huwa essenzjali li daww li jfasslu l-politika u daww li jieħdu d-deċiżjonijiet—inklużi l-awtoritajiet reġjonali u nazzjonali—jadottaw Indikaturi Ewlenin tal-Prestazzjoni (KPIs) speċifiċi mfassla għall-isfidi u l-ħtiġijiet uniċi taż-żoni rurali.

Il-KPIs immirati jipprovdu qafas ċar għall-valutazzjoni tad-distakki fil-mobilità rurali u l-identifikazzjoni ta' fejn l-investment huwa l-aktar meħtieġ. Id-distakki jistgħu jkunu fil-kopertura ġeografika tas-servizzi ta' mobilità, iż-żmien li fihom huma disponibbli, jew fil-mod kif is-servizzi jgħaqqdu. Eżempji ta' dawn il-KPIs imfassla huma rrapportati fit-Tabella 1.

Tabella 1 Eżempji ta' KPIs imfassla għall-valutazzjoni tad-distakki fil-mobilità rurali

Indikatur Ewlieni tal-Prestazzjoni (KPI)	Deskrizzjoni
Aċċessibilità għat-Terminals u l-Waqfiet	Kejl tal-ħin tal-ivvjaġġar u l-għażliet disponibbli għar-residenti biex jilħqu l-waqfiet tat-trasport pubbliku mid-dar jew mix-xogħol
Kwalità u Disponibbiltà tat-Trasport Pubbliku	Evalwazzjoni tan-numru u l-prossimità tal-istazzjonijiet jew waqfiet, il-frekwenza tas-servizz, id-disponibbiltà tar-rota ta' kuljum, u l-puntwalità
Disponibbiltà tas-Servizz*	Niżguraw li r-residenti jkollhom aċċess raġonevoli għal servizzi essenzjali bħal sptarijiet, skejjel, supermarkits, uffiċċji tal-posta, banek, u postijiet kulturali
Aċċessibilità għal Servizzi Essenzjali	Valutazzjoni ta' kemm hu faċli li wieħed jasal għas-servizzi permezz tat-trasport pubbliku jew bil-karozza, inkluż il-ħin tal-vjaġġ u l-ħtieġa ta' trasferiment bejn mezzi differenti
Għażliet ta' Trasport Multimodali	Monitoraġġ tad-disponibbiltà ta' modi ta' trasport integrati biex jappoġġjaw firxa diversa ta' htigijiet ta' vjaġġar
Disponibbiltà ta' Servizzi ta' Tal-Linja tal-Iskola	Monitoraġġ tal-preżenza ta' għażliet ta' trasport dedikati għall-istudenti

**Ta' min jenfassizza d-differenza bejn il-kejl tad-"disponibbiltà" f'termini ta'(a) l-eżistenza ta' servizzi jew faċilitajiet fiż-żona ġenerali; u(b) il-kapaċità tal-utenti fil-mira li jaċċessaw is-servizzi matul il-ħinijiet li s-servizzi huma disponibbli, b'kunsiderazzjoni xierqa għat-tul tal-attività, u mingħajr karozza fejn rilevanti għal dik il-kategorija ta' utenti fil-mira. Pereżempju, is-servizzi tas-saħħa outpatient, l-appoġġ għall-impjegji u l-uffiċċju postali/bankarji huma tipikament ta' żmien qasir, b'appuntament b'ħin stabbilit mill-fornitur tas-servizz. Servizz ta' mobilità fi żminijiet ta' vjaġġar biss mhu ta' ebda użu għal din il-firxa kbira tal-popolazzjoni.*

Dawn il-KPIs se jgħinu fl-evalwazzjoni preċiża tal-ħtigijiet tal-mobilità rurali, u b'hekk jiggwidaw l-allokkazzjonijiet tal-fondi u l-iżvilupp ta' programmi mmirati speċifikament lejn it-titjib tal-infrastruttura tat-trasport rurali u l-aċċessibilità.

2. FATTURI LI JIPPERMETTU L-ACCÈSS GĦALL-FONDI

Accès effettiv għall-fondi għal proġetti ta' mobilità rurali jiddependi fuq sett ta' fatturi ewlenin li jippermettu dan. Abbażi tal-esperjenza miksuba permezz tal-laqqgħat tal-ERMN u b'mod partikolari d-diskussjoni li saret f'Évora, il-Portugall, waqt il-laqqgħa personali tal-ERMN fil-15 ta' Mejju, 2024, dawn jistgħu jiġu raggruppati f'erba' tipi: **Kooperazzjoni**, **Ippjanar**, **Ingaġġ**, u **Appoġġ**. Flimkien, dawn l-elementi joħolqu bażi ta' appoġġ li ssaħħaħ il-kapaċità tal-komunitajiet rurali li jiksbu u jzommu fondi għal soluzzjonijiet ta' mobilità sostenibbli.

1. Kooperazzjoni

Ftehimiet ta' kooperazzjoni bejn il-municipalitajiet, l-awtoritajiet pubbliċi, l-entitajiet privati, u l-assoċjazzjonijiet tal-komunità (inklużi Gruppi ta' Azzjoni Lokali) huma kruċjali għat-tiżiħ tal-applikazzjonijiet għall-fondi u s-sosteniment tal-proġetti maż-żmien. Permezz tal-kollaborazzjoni, l-imsieħba jistgħu jaqsmu r-responsabbiltajiet, jiġbru r-riżorsi, u jisfruttaw il-punti b'saħħithom ta' xulxin biex jindirizzaw b'mod effettiv il-ħtiġijiet speċifiċi tal-mobilità taż-żoni rurali. Billi jaħdmu flimkien, dawn il-gruppi jistgħu jiżguraw riżorsi addizzjonali u jiżguraw li s-soluzzjonijiet ta' mobilità rurali jkunu vijabbli u sostenuti lil hinn mill-finanzjament inizjali.

2. Ippjanar

Applikazzjonijiet ta' fondi ta' suċċess jeħtieġu objettivi definiti sew u azzjonabbli appoġġjati minn ippjanar dettaljat. Billi jistabbilixxu proċeduri operattivi ċari u jwettqu valutazzjonijiet bir-reqqa tal-ispejjeż, dawn li jipproponu jistgħu jiddeterminaw ir-rekwiżiti finanzjarji sħaħ tas-soluzzjonijiet ta' mobilità proposti. Approċċ komprensiv għall-ippjanar jgħin biex il-proġetti jiġu allinjati ma' objettivi strateġiċi usa', kemm fil-livell lokali kif ukoll f'dak reġjonali. Perspettiva olistika tippermetti lill-applikanti jiddisinnaw proġetti li jindirizzaw b'mod effettiv kwistjonijiet interkonnessi tal-mobilità u li jipprezentaw soluzzjonijiet li huma kemm sostenibbli kif ukoll skalabbli maż-żmien.

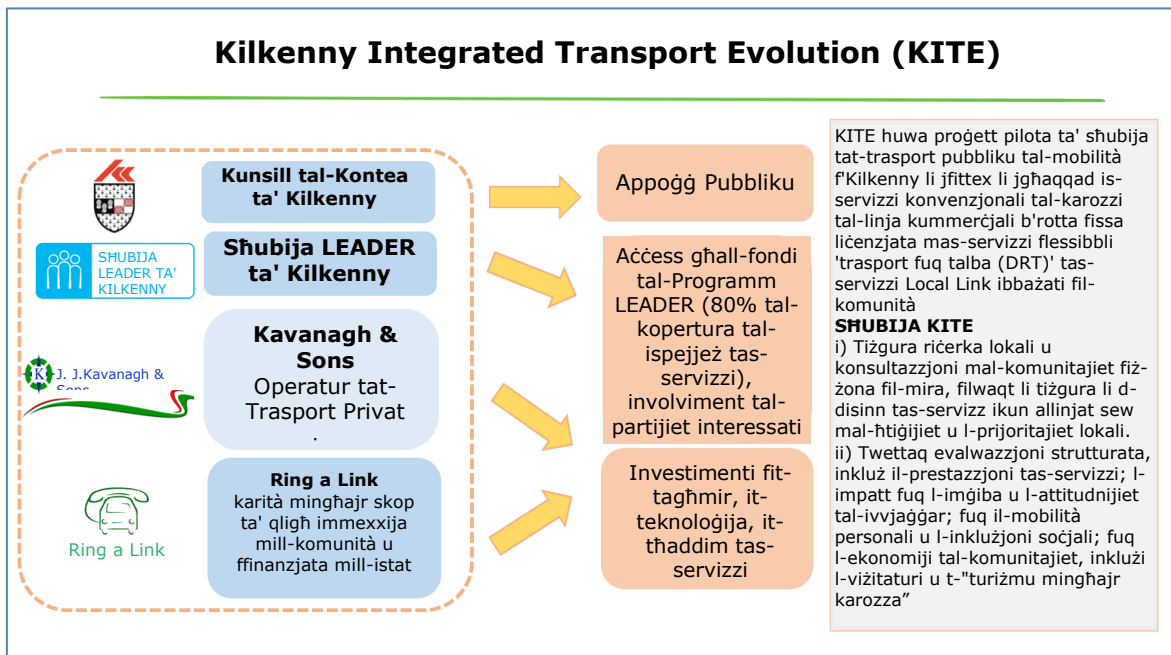
3. Ingaġġ

L-involvement tal-komunità huwa essenzjali għas-suċċess u l-longevità tal-inizjattivi ta' mobilità rurali. Meta l-komunitajiet lokali u n-negozji jkunu involuti b'mod attiv, il-proġetti ta' mobilità rurali jistgħu jrawmu sens ta' sjieda. Dan jiżgura li s-soluzzjonijiet proposti jissodisfaw ġenwinament il-ħtiġijiet tar-residenti. L-adozzjoni ta' approċċ b'ħafna partijiet interessati thegġeg il-partecipazzjoni ta' gruppi diversi u tippromwovi l-kooperazzjoni fost il-partijiet interessati ewlenin.

4. Appoġġ

L-appoġġ politiku mill-awtoritajiet reġjonali, nazzjonali, u Ewropej huwa imprezzabbli għall-finanzjament tal-mobilità rurali. Appoġġ bħal dan ħafna drabi jiġi permezz tal-kondiviżjoni tal-għarfien, id-dejta, u l-aħjar prattiki għal soluzzjonijiet ta' mobilità rurali.

Figura 3 Punt i ewlenin tal-inizjattiva ta' shubija KITE f'Kilkenny, l-Irlanda

Punti sodi, assi, u għodod fil-komunitajiet rurali

Iż-żoni rurali għandhom punti sodi uniċi li jistgħu jtejbu ħafna s-suċċess tal-proġetti tal-mobilità. Fehim profund tal-htigijiet lokali jippermetti lill-komunitajiet rurali jiżviluppaw soluzzjonijiet immirati li jindirizzaw b'mod effettiv l-isfidi speċifiċi tal-mobilità. Iż-żoni rurali juru wkoll flessibilità notevoli fl-akkwist ta' fondi, ħafna drabi jsibu modi kreattivi biex iħalltu riżorsi pubbliċi u privati biex jappoġġjaw l-inizjattivi. Barra minn hekk, ir-rabta b'saħħitha bejn il-mobilità u l-iżvilupp tal-komunità tamplifika l-impatt soċjali tal-proġetti, u tagħmilhom aktar rilevanti u sostenibbli fil-kuntest lokali. Il-Figura 3 turi kif il-partijiet interessati differenti kkooperaw f'Kilkenny, l-Irlanda. Il-volontarjat huwa punt sod ewlieni ieħor, bir-residenti lokali spiss jieħdu l-inizjattiva biex jappoġġjaw u jżommu s-servizzi tal-mobilità, u jrawmu sens qawwi ta' sjieda, eż. BürgerBus fil-Kontea ta' Kusel, il-Ġermanja, muri fil-Figura 4. Barra minn hekk, livelli għoljin ta' koeżjoni soċjali u identità rurali kondiviża jipprovdu bażi soda għal għażliet ta' mobilità bbażati fil-komunità jew kondiviżi.

Figura 4 Trasport b'talba BürgerBus f'Oberes Glantal, il-Ġermanja.

Sors: BürgerBus Oberes Glantal

3. QAFAS FINANZJARJU GĦAL SERVIZZI TA' MOBILITÀ KONDIVIŻA RURALI

Fl-iżvilupp ta' soluzzjonijiet ta' mobilità rurali, l-oqfsa finanzjarji tipikament jistgħu jinqasmu fi tliet kategoriji ewlenin:

- **Servizzi Kummerċjali** joperaw b'mudell finanzjarjament sostenibbli fejn id-dhul mill-miżati tal-utenti, sponsorizzazzjonijiet, u sorsi oħra ta' dhul ikunu biżżejjed biex ikopru l-ispejjeż, ħafna drabi jippermettu l-profittabilità. F'kundestri rurali, is-servizzi kummerċjali spiss jistgħu jiddependu fuq flussi ta' dhul addizzjonali jew sħubijiet pubbliċi-privati biex jindirizzaw id-differenza, anke jekk ma jkunux formalment klassifikati bħala 'sussidjati'.
- **Servizzi Sussidjati**, għall-kuntrarju, jiffaċċjaw spejjeż operattivi oghla milli jistgħu jiġu koperti mid-dhul tagħhom; huma jiddependu fuq sussidji esterni biex jindirizzaw din id-differenza, u jiżguraw li jkun jistgħu jkomplu jipprovdu aċċess għall-mobilità f'żoni rurali. Dawn is-servizzi huma soġġetti għar-regolamenti tal-UE u l-politiki nazzjonali tal-akkwist.
- **Servizzi bbażati fuq il-Volontarjat** jisfruttaw l-involviment tal-komunità biex iżommu l-ispejjeż baxxi, bil-voluntiera spiss jimlew rwoli bħal sewwieqa jew staff amministrattivi. Dan l-involviment tal-voluntiera jnaqqas l-ispejjeż tax-xogħol, u jġib l-ispejjeż totali eqreb lejn, jew xi kultant anke taħt, id-dhul iġġenerat. Dan jista' jagħmel dawn is-servizzi aktar fattibbli finanzjarjament u sostenibbli għal ambjenti rurali.

Filwaqt li nibnu fuq id-distinzjonijiet fost dawn it-tliet oqfsa finanzjarji, huwa importanti li niddistingwu kif l-ispejjeż kapitali u operattivi huma mmaniġġjati f'kull mudell. *Servizzi kummerċjali* tipikament iġorru r-responsabbiltà sħiħa kemm għall-investimenti kapitali kif ukoll għall-ispejjeż operattivi; l-operaturi tat-trasport jipprovdu l-flotot tagħhom stess biex jappoġġjaw is-servizzi tagħhom. *Servizzi sussidjati*, għalkemm joperaw b'mod simili, jeħtieġu sussidji pubbliċi biex ikopru spejjeż operattivi ewlenin, bħal xogħol, fjuwil, manutenzjoni tal-vetturi, eċċ.; u/jew biex ikopru l-ispejjeż tal-finanzjament tal-vetturi. F'xi każijiet, l-awtoritajiet maniġerjali jistgħu jiffinanzjaw u jkun sidien tal-flotta, li jippermetti użu kondiviż fis-servizzi. F'xi pajjiżi, is-servizzi kummerċjali huma preferuti u għandhom libertà konsiderevoli. F'pajjiżi oħra, is-servizzi kummerċjali jridu jaqblu mal-pjan ġenerali u ma 'jfixklux' is-servizzi sussidjati. Fl-aħħar nett, is-servizzi bbażati fuq il-volontarjat spiss jirnexxihom jimminimizzaw kemm l-ispejjeż kapitali kif ukoll dawk operattivi, peress li l-voluntiera spiss iwettqu funzjonijiet ta' sewqan u back-office - u f'xi każijiet jipprovdu l-vetturi tagħhom stess (għal servizzi bbażati fuq il-karozzi). Dan jippermetti mudell ta' ridesharing kosteffettiv li huwa partikolarment adattat għal komunitajiet rurali.

Ikun xi jkun il-qafas finanzjarju fis-seħħ jew li huwa ppjanat li jiġi indirizzat, dejjem hemm il-kwistjoni ta' Mandat – Flus – Kapacità:

- **Mandat:** min għandu l-mandat legali u l-kapaċità organizzattiva u tar-rizorsi umani biex jaġixxi fil-qasam tal-mobilità rurali?
- **Flus:** min għandu r-rizorsi finanzjarji meħtieġa biex jopera servizz ta' mobilità?
- **Kapaċità:** min għandu l-kapaċità istituzzjonali u operattiva u teknika biex jimmaniġġja servizz ta' mobilità rurali?

Figura 5 Oqfsa finanzjarji għal soluzzjonijiet ta' mobilità

Sors: SMARTA-NET

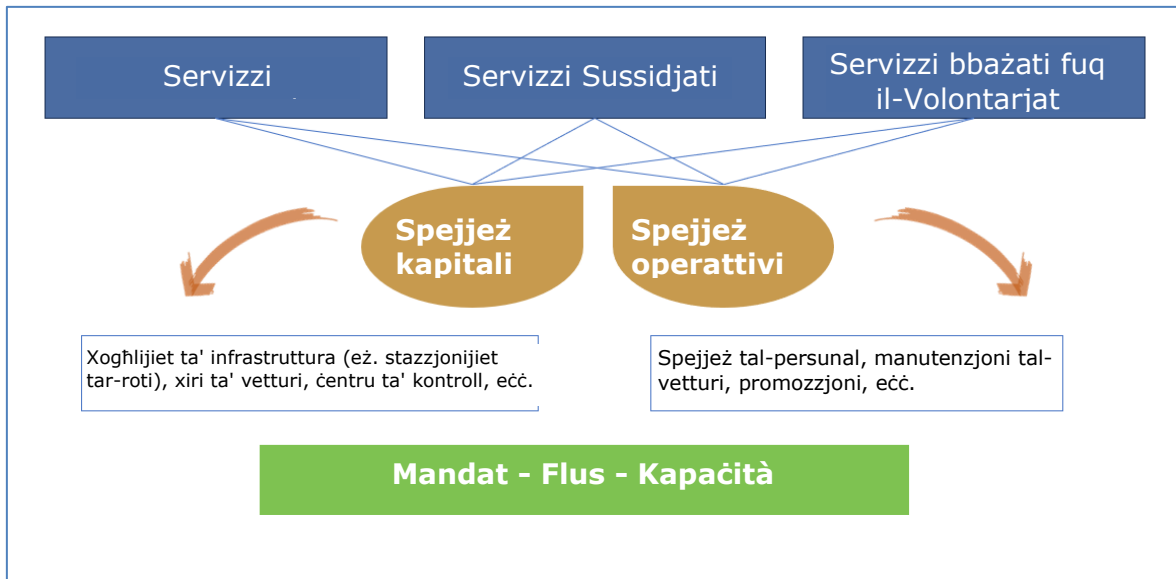

Figura 6 Oqfsa finanzjarji għal DRTs f'Medio Tejo, il-Portugall

Tagħlim mill-prattika: Il-vijabbiltà finanzjarja tas-servizzi DRT fir-reġjun ta' Medio Tejo, il-Portugall

Is-servizzi tat-Transport li Jirrispondi għad-Domanda (DRT) implimentati f'diversi municipalitajiet fir-reġjun ta' Medio Tejo, fil-Portugall, għandhom mandat pubbliku. Dawn huma mmaniġġjati mis-CIMT -Comunidade Intermunicipal Medio Tejo li tfassalhom skont il-ħtiġijiet espressi mill-Municipalitajiet Lokali. L-Awtoritajiet Lokali huma inkarigati mill-kuntrattar ta' operatori tat-taxis biex joperaw is-servizzi.

Il-vijabbiltà finanzjarja tas-servizzi hija garantita minn:

- Fondi Lokali mill-Municipalitajiet
- Fondi Nazzjonali:
 - o Fundo Ambiental, programm nazzjonali li jiffinanzja t-tnaqqis tal-prezzijiet tal-biljetti tat-trasport pubbliku madwar il-pajjiż kollu
 - o PART, programm biex jappoġġja tnaqqis fil-prezz tal-biljetti fit-trasport pubbliku
 - o PROTRansP, programm biex jappoġġja d-densifikazzjoni u t-tishih tas-servizzi tat-trasport pubbliku
- Dħul mit-tariffi li jkopri madwar 16% tal-ispejjeż tat-tħaddim tas-servizzi
- Ftehim ma' operatori tat-taxis li jagħti servizzi ta' kwalità għolja bi spejjeż operattivi mnaqqsa

Din il-formula mhallta ppermettiet l-espansjoni tas-servizzi mill-ewwel implimentazzjoni pilota fl-2012 u ggarantiet xejriet pozittivi fin-numri tal-utenti u implimentazzjonijiet ta' suċċess f'reġjuni differenti bħal Coimbra u Médio Tejo⁹

Soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviża rurali jistgħu jadottaw varjetà ta' strutturi organizzattivi biex jindirizzaw ħtiġijiet operattivi diversi. It-tħaddim ta' servizz ta' mobilità jinkludi diversi kompiti essenzjali, inkluż il-kura tal-klijenti, il-logistika u r-riallokazzjoni tal-vetturi, l-appoġġ tal-IT, u l-manutenzjoni tal-pjattaformi diġitali.

Dawn il-kompiti jistgħu jiġu mmaniġġjati permezz ta' oqfsa organizzattivi differenti, kif muri fil-Figura 7. L-għażliet ivarjaw minn outsourcing lil kumpanija esterna, l-

⁹Għal aktar dettalji, ara l-prezentazzjoni "Mekkanizmi ta' finanzjament u opportunitajiet għal soluzzjonijiet ta' mobilità rurali fil-Portugall" (2024), disponibbli fuq https://www.smarta-net.eu/wp-content/uploads/2024/05/03_Financing-mechanisms-and-opportunities-for-rural-mobility-solutions-in-Portugal-pdf.pdf

assenjazzjoni ta' responsabbiltajiet lil kumpanija municipali interna, l-implimentazzjoni ta' soluzzjonijiet ibbażati fuq il-komunità, jew li s-servizz jithaddem direttament mill-municipalità, bil-livell ta' responsabbiltà tal-awtorità lokali jiżdied f'dawn l-għażliet¹⁰.

Fl-istess municipalità, tipi differenti ta' servizzi ta' mobilità jistgħu jiġu kkuntrattati u ffinanzjati b'modi varjati. Barra minn hekk, il-ġestjoni effettiva tal-kuntratti u l-allinjament tal-interessi u l-htigijiet tal-partijiet interessati huma kruċjali għas-suċċess.

Figura 7 Ġestjoni ta' kwistjonijiet organizzattivi u operattivi

Sors: SMARTA-NET

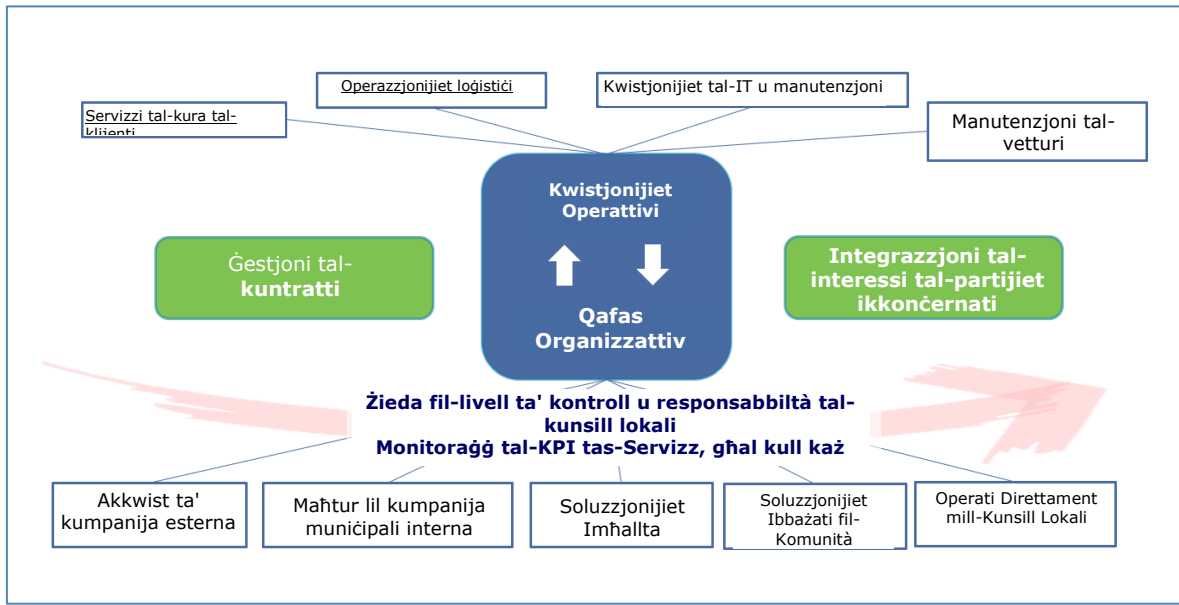

Figura 8 Is-servizz bieb bieb Sopotniki fis-Slovenja

Nitgħallmu mill-prattika: Is-servizz bieb bieb ta' Sopotniki

Is-servizz tat-trasport bieb bieb Sopotniki¹¹ jopera f'16-il Municipalità u lil hinn fis-Slovenja u jservi bħala eżempju tajjeb ta' struttura organizzattiva u operattiva effiċjenti. Sopotniki jipprovi servizzi ta' mobilità b'xejn għall-anzjani bbażati fuq mudell ta' solidarjetà li jimpjega voluntiera (l-aktar individwi rtirati) bħala sewwieqa. Is-servizz esperjenza suċċess kbir minn mindu beda fl-2017 u zied in-numru ta' utenti mill-312 inizzjali għal aktar minn 5,300 fl-2022. Dan is-suċċess huwa l-aktar dovut għas-sħubijiet pubbliċi/privati u privati/privati stabbiliti li jostnu l-mudell tan-negozju tas-servizz u mill-kooperazzjoni mill-qrib tal-municipalitajiet involuti. Fil-fatt, is-servizz huwa mmexxi mill-istitut NGO Sopotniki u jirċievi appoġġ mill-Municipalitajiet u minn sponsors privati u pubbliċi oħra. Għandu tim dedikat b'19-il impjegat full-time għall-koordinazzjoni ta' gruppi lokali u koordinazzjoni ġenerali (4 impjegati mill-Istitut Sopotniki, 13 impjegati minn imsieħba tal-proġett – municipalitajiet, Salib l-Aħmar, Ċentri tax-Xogħol Soċjali eċċ.) u network estensiv ta' 263 voluntier bħala sewwieqa.

Is-sorsi ewlenin ta' finanzjament huma rappreżentati minn:

- donazzjonijiet mingħand utenti, kumpaniji privati u sponsorizzazzjonijiet li jirrapprezentaw madwar 5% tas-sorsi ta' finanzjament;
- fondi pubbliċi (għotjiet mill-municipalitajiet) li jirrapprezentaw madwar 75% tas-sorsi ta' finanzjament;
- dħul, li jirrapprezenta madwar 20% tas-sorsi ta' finanzjament, li jiġi investit mill-ġdid fl-organizzazzjoni biex ikompli jappoġġja u jespandi s-servizzi

¹⁰Dettalji dwar oqfsa operattivi u organizzattivi differenti u rekwiżiti finanzjarji għal soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviża rurali ġew irrappurtati f'zewġ Rapportjiet SMARTA-NET speċifiċi: il-Gwida SMARTA-NET dwar Soluzzjonijiet ta' Mobilità Kondiviża Rurali, 2024, u l-Katalgu SMARTA-NET ta' Soluzzjonijiet ta' Mobilità Kondiviża Rurali.

¹¹ <https://www.sopotniki.org/home.html>

4. FAŻIJET TA' FINANZZJAMENT U STRATEĠIJI FINANZZARJI

Nuqqas ta' għarfien settorjali u esperjenza fl-iżgurar ta' fondi għal servizzi ta' mobilità rurali jistgħu jkunu ostakli sinifikanti għall-komunitajiet rurali. Jista' jkollhom esperjenza preċedenti fil-kisba ta' fondi għal proġetti f'setturi oħra, iżda l-qasam tal-mobilità jista' jkun ġdid għalihom. Biex tgħin fin-navigazzjoni tal-qasam tal-mobilità rurali, ġie żviluppat approċċ gradwali mill-proġett SMARTA-NET. L-10 passi huma mfassla biex jiggwidaw lill-kunsilli lokali rurali u lill-prattikanti fil-fehim, it-tnejn, u s-sottomissjoni ta' proposti ta' finanzjament robusti, inkluża strateġija finanzjarja, għal proġetti ta' mobilità u biex isostnu s-servizzi fil-mira maż-żmien. Dan jidher fil-Figura 9.

Figura 9 Approċċ gradwali għal strateġiji ta' finanzjament u finanzjarji għall-mobilità rurali

Sors: SMARTA-NET

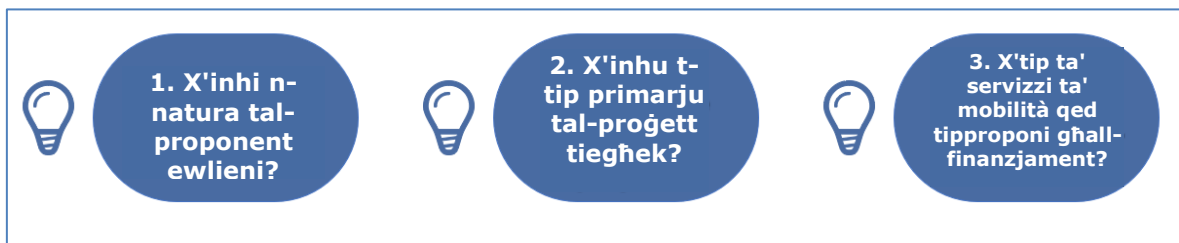
Kull kapitlu jibni fuq elementi ewlenin meħtieġa biex jinholoq pjan ta' proġett b'saħħtu - mill-identifikazzjoni tal-isfidi u l-assi fil-komunitajiet rurali, sal-valutazzjoni ta' oqfsa finanzjarji prattiċi, u sad-definizzjoni tal-komponenti essenzjali tal-proġett. Dan l-approċċ strutturat se jgħin lill-awtoritajiet lokali biex jinnavigaw pajsagġi kumplessi ta' finanzjament, biex jivvalutaw b'mod ċar ir-rekwiżiti finanzjarji, u biex jiżviluppaw proposti konvinċenti li jindirizzaw konsiderazzjonijiet regolatorji u tas-suq uniċi għall-mobilità rurali.

5. DEFINIZZJONI TAL-ELEMENTI EWLENIN TAL-PROĠETT

Il-pedament ta' proposta ta' finanzjament ta' suċċess jibda b'definizzjoni ċara u dettaljata tal-aspetti ewlenin tal-proġett. Huwa essenzjali li jiġi identifikat il-proponent ewlieni, biex tiġi stabbilita l-kredibilità u biex jiġu determinati l-kriterji ta' eliġibilità għall-opportunitajiet ta' finanzjament. Huwa daqstant importanti li jiġi artikolat it-tip primarju tal-proġett, l-ambitu ġeografiku, u l-livell ta' maturità, filwaqt li jiġi żgurat allinjament mal-prijoritajiet ta' finanzjament u l-għanijiet programmatiċi. Fl-aħħar nett, id-definizzjoni tat-tip speċifiku ta' servizzi ta' mobilità mmirati għall-finanzjament tippermetti fokus preċiż fuq l-indirizzar tal-ħtiġijiet lokali filwaqt li jintlaħqu l-kriterji tal-finanzjaturi potenzjali.

Figura 10 Definizzjoni tal-elementi ewlenin tal-proġett – Pass 1-3

Sors: SMARTA-NET

Pass 1: X'inhi n-natura tal-proponent ewlieni

In-natura tal-proponent ewlieni tista' tinfluwenza aspetti bħall-awtorità li jaġixxi, il-kredibilità, l-eliġibilità għal programmi/sorsi speċifiċi ta' finanzjament, il-kapaċità li jkseb permessi, u r-rekord finanzjarju. Madankollu, jista' wkoll iġib xi limitazzjonijiet. Dawn jinkludu l-pass li bih l-affarijiet jistgħu jimxu inklużi l-approvazzjonijiet interni, l-akkwist u proċessi oħra li għandhom jiġu segwiti, il-livell ta' flessibilità u adattament *ad hoc*. Dawn huma flimkien mal-kapaċità ta' proponent li jiżviluppa proposta tajba u l-kapaċità li jużaha b'suċċess meta/jekk jiġi żgurat il-finanzjament.

Hawnhekk jidhru s-sħubija u l-kollaborazzjoni, biex jespandu l-kapaċitajiet lil hinn minn dak li għandu l-proponent ewlieni jekk jaġixxi waħdu. Tabilhaqq, proġetti u inizjattivi ta' mobilità rurali jistgħu jiġu proposti minn mexxejja differenti, kull wieħed bil-ħtiġijiet u l-obiettivi uniċi tiegħu. Proġetti ta' mobilità rurali waħedhom jista' jkollhom impatti limitati, filwaqt li meta jiġu żviluppati fi sħubijiet, jistgħu jwasslu għal riżultati aktar sostanzjali.

It-Tabella 2 tiġbor fil-qosor il-potenzjal għal azzjoni ta' kull tip ta' proponent ewlieni, filwaqt li tenfasizza l-ħtiġijiet, l-opportunitajiet u l-għanijiet speċifiċi. It-tabella turi l-"limitazzjonijiet potenzjali" għal kull tip ta' proponent ewlieni, speċjalment jekk jaġixxi waħdu. Il-"limitazzjonijiet" jgħinu biex jiġi identifikat għaliex il-proponent ewlieni jista' jibbenefika minn sħubija.

Tabella 2 Potenzjal, għanijiet, limitazzjonijiet, u shubija għal proponenti ewlenin fil-mira

Sors: SMARTA-NET

	Potenzjal għal azzjoni	Għanijiet immirati	Limitazzjonijiet Potenzjali	Opportunitajiet ta' Shubija
Kuniċilji Rurali	Organizza, kofinanzja, u implimenta soluzzjonijiet tat-trasport lokali. Jistgħu jimmaniġġjaw b'mod effettiv it-titjib fl-infrastruttura u jaħdmu ma' entitajiet oħra biex jiżguraw il-provvista tas-servizz.	Ittejjeb is-servizzi tal-mobilità lokali, aġġorna l-infrastruttura (eż. spazji pubbliċi, ċentri tat-trasport), u kkoopera ma' entitajiet esterni biex tissodisfa l-bżonnijiet tar-residenti tagħhom.	Mandat limitat għat-territorju speċifiku tagħhom. Ftit/ebda staff biex jiżviluppaw proġetti jew jimplementawhom fil-prattika. Baġit limitat għal impriži ġodda/estiżi. L-ebda mezz diretti biex jiġu implimentati xi servizzi ta' mobilità.	Agħmel shubija ma' NGOs, operaturi tat-trasport, awtoritajiet reġjonali, u anke entitajiet kummerċjali biex tiġbor ir-riżorsi, tiżviluppa soluzzjonijiet flimkien, u ttwettaq valutazzjonijiet kongunti tal-ħtiġijiet tal-mobilità rurali.
Operaturi/Awtoritajiet et tat-Trasport	Kun proattivament involut fl-operat u l-espansjoni tan-netwerks tat-trasport, filwaqt li tiżgura l-aċċessibilità u l-ekwità fis-servizzi tal-mobilità rurali.	Estendi l-kopertura tat-trasport territorjali, billi tindirizza l-lakuni attwali filwaqt li tiżgura li s-servizzi jkunu sostenibbli u skalabbli.	Flessibilità limitata għal inizjattivi ġodda ta' mobilità. Ostrutturi rigidi li jxekklu l-innovazzjoni; Riżorsi limitati għall-investment. Diffikultà biex tikkordina ma' setturi jew partijiet interessati oħra.	Ikkollabora mal-municipalitajiet, l-awtoritajiet reġjonali, u operaturi oħra fuq l-espansjoni tas-servizz, l-integrazzjoni tat-teknoloġija, u l-iżgurar ta' appoġġ regolatorju u finanzjarju.
NGOs / Gruppi Komunitarji	Ippromwovi soluzzjonijiet ta' trasport inklussivi u ekwi f'zoni rurali. Jistgħu jirrappreżentaw il-ħtiġijiet ta' mobilità ta' popolazzjonijiet li mhumiex moqdiya biżżejjed u jindirizzaw in-nuqqasijiet fil-provvista tas-servizzi pubbliċi.	Aċċerta ruħek li s-soluzzjonijiet tat-trasport rurali jissodisfaw il-ħtiġijiet tal-komunità, ikunu inklussivi, u jipprovdu aċċess adegwat għas-servizzi għar-residenti kollha. Ippromwovi bidliet fil-politika u involvi ruħek b'mod attiv fil-ħolqien	Fondi insuffiċjenti għal proġetti fuq skala kbira jew fit-tul. Għarfien espert limitat fl-iżvilupp u l-operat tas-servizzi tal-mobilità. Dipendenza fuq voluntiera, li taffettwa l-kontinwità u l-affidabbiltà. Nuqqas ta' awtorità formali biex jiġu ġestiti	Ikkollabora mal-gvernijiet lokali, l-awtoritajiet tat-trasport, jew entitajiet kummerċjali biex tiżviluppa flimkien soluzzjonijiet tat-trasport bħal servizzi mmexxija minn voluntiera jew skemi ta' mobilità kondiviza. Għin fil-mobilizzazzjoni tal-fondi.

		kongunt tas-servizzi.	proġetti ta' mobilità.	
Organizzazzjonijiet tat-Turiżmu	L-organizzazzjonijiet tat-turiżmu jistgħu jaħdmu biex jippromwovu għażliet ta' mobilità sostenibbli għall-viżitaturi f'żoni rurali, inaqqsu l-impatti ambjentali filwaqt li jtejjbu l-esperjenzi tal-viżitaturi.	Aċċerta ruhek li t-turiżmu rurali jappoġġja s-sostenibbiltà ambjentali billi joffri lill-viżitaturi aċċess għal trasport ekoloġiċi bħal e-shuttles, roti kondiviżi, jew vetturi elettrici.	L-iffukar fuq staġun partikolari jista' jwassal għal domanda inkonsistenti. Nuqqas ta' għarfien espert fl-ippjanar tat-trasport. Aċċess limitat għal fondi għat-trasport. Kapaċità ristretta li tikkordina mal-bżonnijiet usa' tal-komunità.	Aħdem ma' operaturi tat-trasport, awtoritajiet lokali, u entitajiet oħra (eż., akkomodazzjoni) biex toffri servizzi tat-trasport integrati, ittejjeb is-sostenibbiltà u tnaqqas l-impronta tal-karbonju tal-ivvjaġġar.
Entitajiet Kummerċjali	Appoġġa l-mobilità rurali billi tikkofinanzja u tippromwovi soluzzjonijiet li jżidu l-aċċess għaż-żoni rurali, ħafna drabi jintegraw l-enerġija ekoloġika u t-teknoloġiji tal-mobilità biex jintlaħqu l-għanijiet tas-sostenibbiltà.	Ittejjeb l-aċċess għaż-żoni rurali għall-impjegati, il-klijenti, u l-utenti fil-mira. Ippromwovi soluzzjonijiet ta' mobilità li jallinjaw mal-għanijiet ta' sostenibbiltà tagħhom u jtejjbu l-effiċjenza operattiva.	Is-servizzi tal-mobilità mhumiex il-qofol tan-negozju tagħhom. Riskji finanzjarji assoċjati ma' investiment f'attivitajiet mhux ewlenin. Nuqqas ta' influwenza diretta fuq ir-regolamenti tat-trasport jew it-fassil tal-politika. Spiss jimmiraw lejn segmenti speċifiċi ta' klijenti.	Sħubijiet mal-municipalitajiet u l-operaturi tat-trasport biex jimplimentaw l-infrastruttura meħtieġa (eż., stazzjonijiet tal-iċċarġjar tal-vetturi elettrici) u jiżguraw l-iżvilupp ta' soluzzjonijiet ta' trasport rurali kofinanzjati.

Figura 11 Kondivizjoni tal-karozzi bbażata fil-komunità rurali ta' Villerouge-Termenès**Nitgħallmu mill-prattika: Kondivizjoni tal-karozzi bbażata fil-komunità rurali**

Il-proġett tal-kondivizjoni tal-karozzi elettrici f'Villerouge-Termenès huwa eżempju ewlieni ta' inizjattiva mmexxija mill-komunità li tindirizza l-isfidi tal-mobilità rurali. B'distanzi twal għal servizzi essenzjali u trasport pubbliku limitat, il-proġett itejjeb l-aċċess għar-residenti billi joffri vettura elettrika għal vjaġġi qosra f'raġġ ta' 40 sa 80 km, li jiffaċilita ż-żjarat lil ħwienet tal-merċa, faċilitajiet tal-kura tas-saħħa, u aktar. Barra minn hekk, il-vettura sservi lit-turisti, tippromwovi l-esplorazzjoni ta' attrazzjonijiet fil-qrib fil-Pajjiż Katari. Is-servizz ra partecipazzjoni sinifikanti, b'kważi terz tal-150 resident tar-raħal involuti, li trawwem l-interazzjoni tal-komunità permezz ta' diskussjonijiet organizzati. Billi jappoġġja t-timijiet tal-Kunsill Lokali fil-promozzjoni tal-mobilità ekoloġika, l-inizjattiva tissodisfa l-ħtiġijiet tat-trasport b'rata affordabbli ta' €6 għal nofs gurnata, filwaqt li tteġġeg ukoll l-adozzjoni ta' vetturi elettrici. Il-proġett itejjeb il-konnettività maż-żoni ġirien, jappoġġja t-turiżmu lokali, u johloq interazzjonijiet soċjali permezz tal-carpooling. L-investiment totali għal dan il-proġett ammonta għal €177,656. Il-finanzjament inkiseb minn diversi sorsi.

Krediti: il-muniċipalitá ta' Villerouge-Termenès

Akkwist u Installazzjoni ta' Carport Fotovoltajku u Punt ta' Ċarġjar		Xiri u Ġestjoni ta' Karozza Elettrika (inkluż applikazzjoni online u websajt għal 3 snin)	
Gvern Nazzjonali	€61,000	FAEŻR	€29,667
Id-Dipartiment ta' Aude	€26,600	Id-Dipartiment ta' Aude	€2,524
Fornitur tal-Energija SYADEN	€10,500	Reġjun	€4,040
Kunsill Lokali	€32,200	Kunsill Lokali	€10,123
L-ispiza għall-villaġġ hija ta' €1,000 fis-sena, biex tiżgura l-funzjonament ta' dan is-servizz (ħlas tal-pjattaforma online, tindif, għajnunja lill-utent...)			

Pass 2: X'inhu t-tip primarju tal-proġett tiegħek?

Meta tkun qed timplimenta inizjattiva ġdida tat-trasport, huwa essenzjali li tiddefinixxi b'mod ċar il-fokus primarju tal-proġett tiegħek. Dan jagħti indikazzjoni bikrija tal-iskala, it-taħlita u t-tul tar-rekwiżiti ta' finanzjament; tal-utenti fil-mira probabbli u l-benefiċjarji potenzjali; u tar-rizorsi/faċilitajiet u s-sħubijiet potenzjali li jkunu l-aktar adattati għall-proġett.

Li jkollok fokus definit b'mod ċar jgħin biex jiġu stabbiliti għanijiet ċari, jiġu allokatu r-rizorsi, u jiġu involuti l-partijiet interessati rilevanti. Min-naħa l-oħra, dan se jgħin lill-finanzjaturi potenzjali biex jifhmu l-essenza tal-proposta; biex jagħtu indikazzjoni bikrija ta' liema aspetti jistgħu jew ma jistgħux ikunu lesti li jiffinanzjaw; u forsi biex jagħtu parir dwar kif il-proposta tista' tiġi adattata biex tallinja aħjar mal-kriterji ta' finanzjament tagħhom.

Hawn taħt hawn erba' tipi ewlenin (lista mhux eżawrjenti) ta' proġetti ta' mobilità u kunsiderazzjonijiet. Dawn l-eżempji jistgħu jgħinu biex jiċċaraw kif tissimplifika l-idea tal-proġett tiegħek.

Tabella 3 Tipi ewlenin ta' proġetti ta' mobilità f'żoni rurali

Sors: SMARTA-NET

Tip A: Servizz ta' mobilità ġenerali għal żona	
Mira	Ittejjeb l-aċċess għat-trasport lejn żona ġeografika speċifika.
Ambitu	Proġett ta' mobilità ġenerali jista' jiffoka fuq aspetti differenti, bħat-titjib tat-trasport pubbliku, l-introduzzjoni ta' servizzi li jirrispondu għad-domanda, it-titjib tal-infrastruttura għaċ-ċiklisti u l-persuni mexjin, u t-tnaqqis tad-dipendenza fuq il-karozzi biex tiżdied l-aċċessibilità għar-residenti, dawk li jivvjaġġaw kuljum, u t-turisti.
Struttura tal-Proġett	Proġett ta' mobilità ġenerali mifrux fuq żona wiesgħa, min-natura tiegħu, se jkollu ambitu ġeografiku wiesa', jikkonsisti f'diversi servizzi u jista' jikkonsisti f'diversi modi. Dan jirriskja telf ta' fokus u sfidi fil-bilanċjar tat-talbiet tad-diversi elementi. Proġett bħal dan x'aktarx jinvolvi diversi partijiet interessati, diversi implimentazzjonijiet paralleli u potenzjalment sorsi/taħlitiet ta' finanzjament differenti għal kull wieħed mit-tipi ta' servizz. Għalhekk se jeħtieġ tmexxija b'saħħitha u koordinazzjoni effettiva.
Rakkomandazzjonijiet Ewlenin	<ul style="list-style-type: none"> • Pedament tal-Proġett: Allinja l-proġett mal-pjanijiet u l-politiki lokali tal-mobilità biex issaħħaħ il-kredibilità u tikseb appoġġ. • Utenti fil-Mira: Identifika b'mod ċar il-ħtiġijiet primarji ta' mobilità u qabbilhom ma' tipi speċifiċi ta' servizzi biex tgħin fl-iżvilupp tal-każ tan-negozju. • Integrazzjoni: Aċċerta ruġek li jkun hemm integrazzjoni istituzzjonali, organizzazzjonali, u finanzjarja bla xkiel man-netwerks tat-trasport pubbliku eżistenti. • Sostenibbiltà: inkorpora mezzi sostenibbli bħal vetturi b'emissjonijiet baxxi, karozzi tal-linja elettrici, jew sistemi ta' roti elettrici, speċjalment f'żoni sensitivi. • Ippjanar fit-Tul: Iffoka fuq it-tkabbir u l-iżvilupp fil-futur, filwaqt li tanticipa bidliet fid-domanda għas-servizzi u l-ħtiġijiet tal-mobilità.
Tip B: Servizz ta' Mobiltà għal Destinazzjoni Speċifika	
Mira	Ipprovdi għażliet ta' trasport affidabbli u konvenjenti lejn u minn destinazzjoni rurali speċifika, bħal raħal, attrazzjoni turistika, jew ċentru ta' servizz komunitarju.
Ambitu	Ittejjeb l-aċċessibilità għar-residenti u l-viżitaturi billi tgħaqqad id-destinazzjoni rurali ma' konnessjonijiet u ċentri ewlenin tat-trasport, bħal bliet fil-qrib, waqfiet tat-trasport pubbliku, jew stazzjonijiet tal-ferrovija.
Struttura tal-Proġett	L-istruttura tipikament hija aktar lokalizzata meta mqabbla ma' inizjattivi li jkopru żona sħiħa u hafna drabi tinvolvi inqas servizzi iżda aktar iffukati. Il-proġett jista' jiddependi fuq soluzzjonijiet ta' trasport immirati bħal xarabanks żgħar jew servizzi flessibbli fuq talba li huma kkoordinati sew mas-sistemi tat-trasport pubbliku reġjonali, u jgħaqqdu lill-utenti ma' ċentri ewlenin ta' tranżitu. Dan l-approċċ inaqqas il-kumplessità iżda xorta jista' jinvolvi diversi msieħba, inklużi awtoritajiet lokali, fornituri tat-trasport, u negozji lokali. Il-finanzjament jista' jiġi minn taħlita ta' sorsi pubbliċi u privati, partikolarment jekk is-servizz jappoġġja negozji lokali jew jippromwovi t-turiżmu, u jirrikjedi koordinazzjoni effiċjenti biex tiżgura l-adattabilità tas-servizz għal varjazzjonijiet staġjonali.

Rakkomandazzjonijiet Ewlenin	<ul style="list-style-type: none"> • Sħubijiet: Ikkollabora ma' negozji lokali għal ko-finanzjament u kummerċjalizzazzjoni kongunta biex jitnaqqsu l-ispejjeż. • Densità Baxxa tal-Popolazzjoni & Sfidi Territorjali: Iddisinja servizzi flessibbli u kosteffettivi (eż., vjaġġi on-demand jew kondiviżi); Ippjana għal distanzi itwal u terren diffiċli. • Involvement Lokali: Adatta s-servizzi għall-bżonnijiet u l-iskedi tal-komunità. • Sostenibbiltà: Uża għażliet ekoloġiċi bħal vetturi elettrici fejn possibbli.
------------------------------	--

Tip Ċ: Proġett ta' żvilupp/attività li jehtieg element ta' mobilità

Mira	Integra s-soluzzjonijiet tat-trasport fl-iżvilupp ta' infrastruttura jew attivitajiet rurali ġodda, bħal proġett ta' akkomodazzjoni, centru agrikolu, jew centru komunitarju.
Ambitu	F'żoni rurali, il-ħtiġijiet tal-mobilità għandhom jiġu kkunsidrati bħala parti minn pjanijiet ta' żvilupp usa'. Dan jinvolti li jiġi żgurat li kwalunkwe proġett ġdid—kemm jekk ikun żvilupp residenzjali, park tan-negozju, jew faċilità rikreattiva—jinkludi komponent tat-trasport maħsub sew. L-għan huwa li jiġu pprovduti konnessjonijiet aċċessibbli u effiċjenti mar-reġjun usa', li jgħinu fit-tnaqqis tal-iżolament rurali u jippermettu li l-iżvilupp jirnexxi billi jiġi żgurat li n-nies ikunu jistgħu jaslu u jtilqu mis-sit faċilment mingħajr ma jkunu sfurzati jużaw il-karozza tagħhom.
Struttura tal-Proġett	Il-komponenti tal-mobilità fi proġetti ta' żvilupp huma tipikament integrati fil-qafas usa' tal-proġett, u jehtiegu allinjament mal-għanijiet u l-iskadenzi ġenerali tal-inizjattiva primarja. L-element tat-trasport għandu jkun iddisinjat biex jikkomplimenta u jtejjeb l-aċċessibilità tal-iżvilupp, u jiżgura l-konnettività ma' insedjamenti u netwerks tat-trasport fil-qrib. Dan jista' jinvolti infrastruttura ġdida, bħal servizzi ta' xuttling, mogħdijiet għaċ-ċikliżmu, jew disinji faċli għall-persuni mexjin, kif ukoll sħubiji ma' fornituri tat-trasport pubbliku. Enfasi qawwija fuq il-kollaborazzjoni tal-partijiet interessati hija essenzjali, billi l-proġett ħafna drabi jinvolti żviluppaturi, awtoritajiet lokali, u utenti finali. Il-finanzjament jista' jiġi minn sorsi mħallta, inklużi għotjiet pubbliċi, investimenti privati, jew kontribuzzjonijiet mill-proġett ta' żvilupp innifsu.
Rakkomandazzjonijiet Ewlenin	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruttura Eżistenti Limitata: Iż-żoni rurali spiss jonqsu servizzi ta' trasport pubbliku, għalhekk is-soluzzjonijiet tat-trasport iridu jimlew dan il-vojt. L-għażliet jistgħu jinkludu l-istabbiliment ta' rotta ġdida tal-karozzi tal-linja, trasport on-demand, jew vetturi kondiviżi tal-komunità. • Integrazzjoni maż-Żoni tal-Madwar: Aċċerta ruħek li l-iżvilupp jikkonnettja ma' servizzi essenzjali bħall-kura tas-saħħa, l-edukazzjoni, u ċ-ċentri tal-impjiegi fl-irhula jew bliet fil-qrib. • Involvement tal-Partijiet Interessati: Aħdem mill-qrib mar-residenti lokali, il-kunsilli, u n-negozji biex tallinja s-soluzzjoni tal-mobilità mal-bżonnijiet tal-komunità u l-kundizzjonijiet lokali.

Tip D: Mobilità kummerċjali niċċa (eż., kondiviżjoni tal-karozzi)

Mira	Offri servizzi ta' trasport speċjalizzati mfassla biex jissodisfaw htiġijiet kummerċjali jew komunitarji speċifiċi f'żoni rurali.
Ambitu	F'kuntesti rurali, servizzi ta' mobilità niċċa spiss jiffokaw fuq l-indirizzar ta' lakuni uniċi fit-trasport għal ċerti gruppi ta' utenti jew attivitajiet. Dawn jistgħu jinkludu kondivizzjoni tal-karozzi għal komunitajiet b'aċċess limitat għall-vetturi, jew servizzi ta' trasport agrikolu li jgħinu lill-bdiewa lokali jgħorru l-prodotti lejn is-swieq. Minhabba l-popolazzjoni mifruxa u d-distanzi twal f'żoni rurali, dawn is-servizzi jehtieġ li jkunu kosteffettivi u mfassla skont htiġijiet speċifiċi, biex jiġi żgurat li jkunu kemm prattiċi kif ukoll finanzjarjament vijabbli.
Struttura tal-Proġett	Proġetti ta' mobilità niċċa huma strutturati madwar servizzi mmirati u fuq skala żgħira mfassla għall-htiġijiet jew attivitajiet speċifiċi tal-utent. Dawn il-proġetti spiss jinvolvu inqas partijiet interessati, b'operatur wieħed jew kooperattiva li jimmaniġġjaw is-servizz. Skont il-kuntest, jistgħu jiddependu fuq mudelli mmexxija mill-komunità, sħubijiet ma' negozji lokali, jew kollaborazzjonijiet pubbliċi-privati. Minhabba n-natura speċjalizzata tagħhom, dawn il-proġetti jehtieġu identifikazzjoni ċara tal-gruppi ta' utenti u d-domanda, b'mudelli ta' servizz flessibbli li jistgħu jadattaw għall-bidliet. Il-finanzjament tipikament jiġi minn taħlita ta' kontribuzzjonijiet tal-komunità, sussidji lokali, u investimenti privati. Biex jibqgħu vijabbli, l-istruttura tal-proġett għandha tinkludi pjan ta' negozju robust iffukat fuq l-effiċjenza fl-ispejjeż, l-iskalabbiltà, u l-adattabilità tas-servizz.
Rakkomandazzjonijiet Ewlenin	<ul style="list-style-type: none"> • Indirizzar tad-Distanzi Rurali: Identifika l-isfidi speċifiċi tal-mobilità f'żoni rurali, bħal trasport pubbliku bi frekwenza baxxa jew in-nuqqas ta' sjieda ta' vetturi privati, u fassal soluzzjonijiet li huma mfassla għall-kuntest lokali. • Soluzzjonijiet Ibbażati fil-Komunità: Involvi negozji lokali, akkomodazzjoni, faċilitajiet, u gruppi komunitarji fil-ħolqien u l-immaniġġjar tas-servizz. Pereżempju, servizzi kooperattivi ta' kondivizzjoni tal-karozzi jew ride-hailing jistgħu jiġu żviluppati u miżmuma minn partijiet interessati lokali. • Teknoloġija u Aċċessibilità: Uża t-teknoloġija bħal apps mobbli biex tikkoordina l-qsim tal-vjaġġi, iżda kkunsidra wkoll il-limitazzjonijiet tal-broadband diġitali. Kun żgur li s-servizzi huma aċċessibbli għal popolazzjonijiet anzjani jew dawk mingħajr aċċess diġitali. • Skalabilità: Ibda żgħir u kabbar skont kif tikber id-domanda, filwaqt li żżomm l-ispejjeż operattivi baxxi b'mudelli flessibbli u kondiviżi.

Figura 12 Proġett VysoMarch fil-fruntiera bejn l-Awstrija u s-Slovakkja

Tagħlim mill-prattika: Il-Proġett VysoMarch fil-fruntiera bejn l-Awstrija u s-Slovakkja

L-għan ewlieni tal-proġett VysoMarch huwa li jipprova mobiltà sostenibbli u favur l-ambjent u li jsaħħaħ in-netwerking transkonfinali bejn l-Awstrija u s-Slovakkja. Il-pont pedonali u għaċ-ċiklisti għid fuq ix-Xmara Morava huwa maħsub biex joħloq konnessjoni attraenti u sikura għat-traffiku taċ-ċiklisti ta' kuljum u fl-istess fin jiżgura s-sostenibbiltà ekoloġika

L-ambitu tal-proġett jinkludi: i) Il-kostruzzjoni tal-pont sospiz (273 metru twil, 4 metri wiesa') biex jgħaqqad il-mogħdijiet għaċ-ċiklisti u l-persuni mexjin bejn il-muniċipalità Slovakka ta' Hochstetten u l-muniċipalità Awstrijaka ta' Marchegg; ii) Miżuri ta' akkompanjament biex jappoġġjaw il-mobiltà sostenibbli, bħal mogħdija separata għaċ-ċiklisti għal aktar sigurtà, konnessjoni veloci mal-istazzjon tal-ferrovija ta' Marchegg, kaxxi tar-roti li jissakkru, apparat li jgħodd it-traffiku taċ-ċiklisti u sistema ta' sinjali transkonfinali; iii) Miżuri għall-konservazzjoni tan-natura u l-protezzjoni tal-għasafar: Miżuri ta' protezzjoni matul il-perjodu tal-kostruzzjoni u r-rikultivazzjoni ekoloġika wara t-tlestija tax-xogħol tal-kostruzzjoni, inklużi sferi ta' twissija għall-għasafar u bnadar biex jipprevjenu l-ħabti.

Ringrazzjamenti: [Amt der NÖ Landesregierung](#)

L-imsieħba tal-proġett huma d-distrett awtonomu ta' Bratislava u l-gvern provinċjali ta' Lower Austria. L-ispejjeż totali tal-proġett ammontaw għal €5.9 miljun, li minnhom €5 miljun huma fondi mill-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali (FEŽR). Il-proġett gie implimentat bl-appoġġ tal-Unjoni Ewropea, il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali bħala parti mill-programm ta' kooperazzjoni transkonfinali Interreg V-A Slovakkja-Awstrija 2014-2020 programm ta' kooperazzjoni transkonfinali

Pass 3: X'tip ta' servizzi ta' mobiltà qed tipproponi għall-finanzjament?

Firxa wiesgħa ta' soluzzjonijiet ta' mobiltà rurali diġà teżisti f'kuntesti rurali differenti tal-UE u tista' tiġi miġbura fi tliet tipi ewlenin:

- **Servizzi ta' Trasport Flessibbli**, inkluż trasport fuq talba;
- **Servizzi ta' kondivizzjoni tal-vjaġġi**, bħal carpooling u taxi kondiviż;
- **Servizzi ta' kondivizzjoni tal-assi**, inkluż kondivizzjoni tal-karozzi u r-roti.

Dawn isiru ħafna aktar effettivi meta jkunu kkoordinati jew integrati mas-servizzi tal-karozzi tal-linja u tal-ferrovija b'rotta fissa.

Barra minn hekk, huwa meħtieġ li jiġu kkunsidrati:

- L-infrastrutturi fiżiċi li jippermettu l-**mobiltà attiva**, bħal rotot għaċ-ċikliżmu u rotot għall-mixi, u ċ-ċentri tal-mobiltà u l-punti ta' trasferiment;
- Is-**saff diġitali u li jippermetti l-ICT**, inkluż sistema tal-IT għall-ibbukkar, biljetti, informazzjoni għall-utenti, eċċ.

Ir-rekwiżiti ta' finanzjament u finanzjarji jvarjaw skont it-tip ta' servizz. Komunità tista' taħseb biex tibda mill-Pass 3 jekk, pereżempju, diġà taf (jew taħseb li taf) is-servizz ta' mobiltà li għandu jiġi propost għall-finanzjament. Xorta waħda nirrakkomandaw li tgħaddi mill-Passi 1 u 2, peress li jistgħu jgħinu biex taħseb mill-ġdid dwar l-aħjar taħlita ta' parteċipanti, u tiżviluppa wkoll għanijiet fil-mira. Dan se jgħin aktar tard meta l-proponent ikun irid jagħmel każ konvinċenti lis-sorsi ta' finanzjament

Ir-rekwiżiti ewlenin ta' finanzjament u finanzjarji għal kull tip ta' servizz huma miġbura fil-qosor hawn taħt.

Figura 13 Rekwiżiti ta' finanzjament għal soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviża rurali.

Sors: MemEx

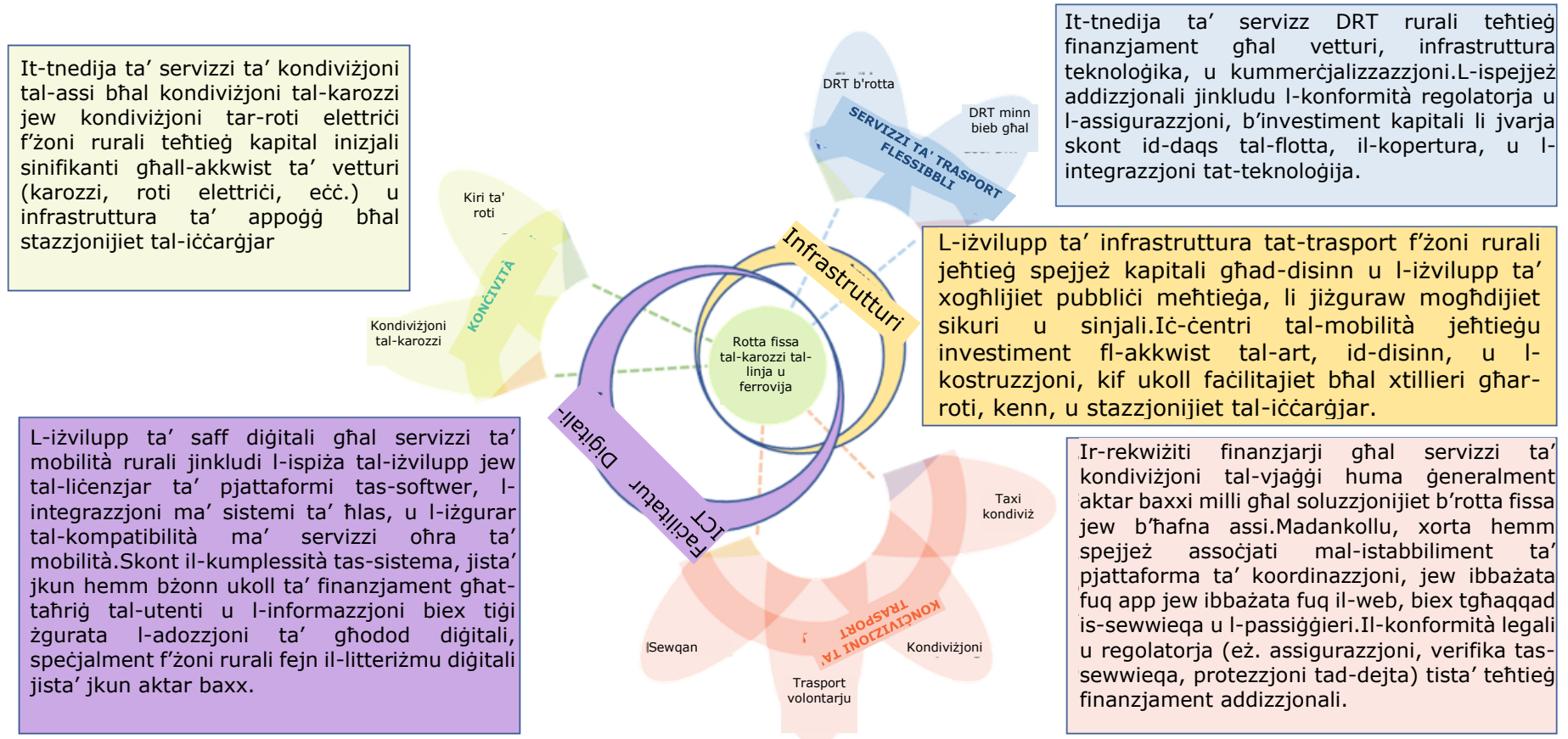

Figura 14 Kwistjonijiet finanzjarji għal soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviza rurali.

Sors: MemEx

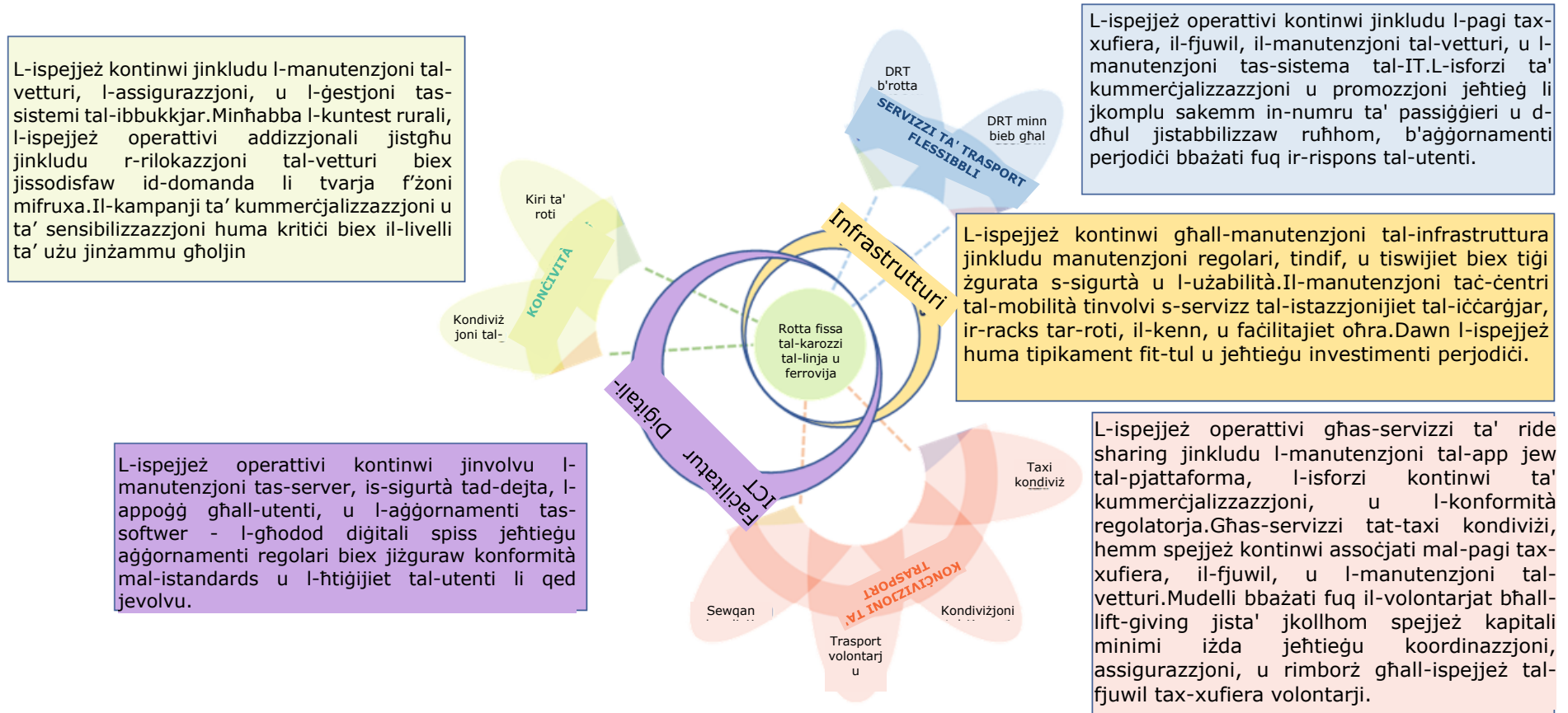

Figura 15 Il-Proġett SMART Mobility fil-Wied ta' Garfagnana, l-Italja.

Sors: MemEx

Nitgħallmu mill-prattika: Il-Proġett SMART Mobility fil-Wied ta' Garfagnana, l-Italja

- Inizjattiva mmexxija mill-**Unjoni tal-Muniċipalitajiet ta' Garfagnana**
- Madwar **600k€** finanzjament permezz tal-**Istrategija Taljana għaż-Żoni Interni (SNAI)- 2014-2020**
- Miżuri ffinanzjati: i) Definizzjoni tax-**Xenarju tas-Servizz Smart Mobility**; ii) Twaqqif tal-**Maniġer tal-Mobilità** taż-Żona; iii) **Investimenti** Smart Mobility (vetturi & Pjattaforma tal-IT);
- **Utenti** bħala fornituri potenzjali tas-servizz tal-mobilità

Tip ta' servizzi ta' mobilità: **taħlita ta' soluzzjonijiet**

Avviż fuq il-Web

Web-hitchhiking għal vjaġġi okkażjonali fiż-żoni rurali jew bejn żoni rurali ġirien

Trasport li jirrispondi għad-

Minibus 'kopertura ta' zona <20 min miċ-ċentru tal-muniċipalità jew l-istazzjon tal-parkeġġ tal-minibus

Gruppi Soċjali

Lift-giving organizzat u ċertifikat fi hdan il-komunità lokali għal vjaġġi rikorrenti

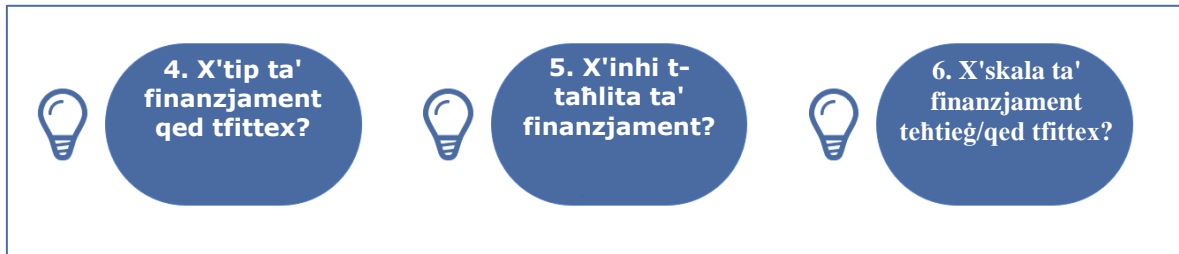

6. STIMA TAR-REKWIŻITI U L-PJANIJIET TA' FINANZJAMENT

Fehim sħiħ tar-rekwiżiti ta' finanzjament huwa kruċjali biex tiġi żgurata l-vijabilità finanzjarja u s-sostenibbiltà ta' proġett. Dan jinvolvi d-determinazzjoni tat-tip ta' finanzjament meħtieġ, l-impatt tal-ispejjeż kapitali (Capex) u operattivi (Opex), kif ukoll l-identifikazzjoni tat-taħlita xierqa ta' finanzjament biex tibbilanċja l-kontribuzzjonijiet pubbliċi u privati. L-istabbiliment tal-iskala ta' finanzjament meħtieġ jgħin biex l-ambizzjonijiet tal-proġett jiġu allinjati ma' possibilitajiet realistiċi ta' finanzjament, u b'hekk jiġi żgurat pjan ta' finanzjament imfassal apposta u li jista' jintlaħaq. Kif diġà nnutat, il-proponenti tal-proġetti jista' jkollhom esperjenza minn qabel f'oqsma oħra. Din it-taqsimha għandha l-għan li tagħti ħarsa lejn aspetti li huma speċifiċi għall-mobilità rurali.

Figura 16 Definizzjoni tal-elementi ewlenin tal-proġett – Pass 4-6

Sors: SMARTA-NET

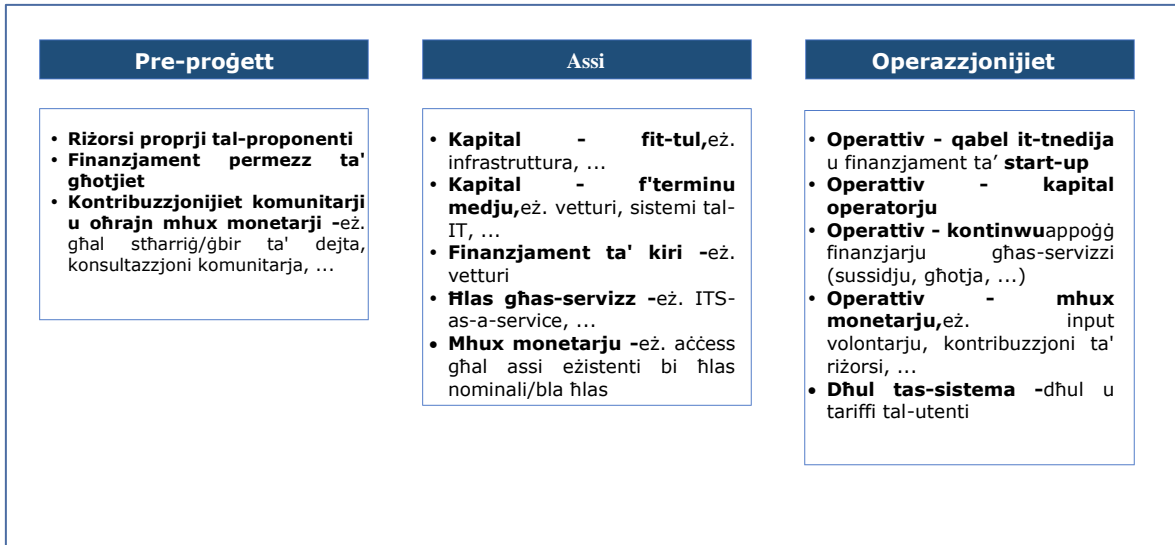
Pass 4: X'tip ta' finanzjament qed tfittex?

Meta jippjanaw soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviża rurali, il-muniċipalitajiet jiffaċċjaw l-isfidi li jwasslu r-rekwiżiti u jiżguraw finanzjament adegwat u xieraq matul il-fażijiet differenti tal-proġett. Dan il-pass tal-Gwida jiddeskrivi konsiderazzjonijiet ewlenin għall-finanzjament ta' servizzi ta' mobilità kondiviża rurali. Għandu l-għan li jgħin lill-awtoritajiet lokali jinnavigaw il-ħtiġijiet varji ta' finanzjament mill-konċettualizzazzjoni sal-operat fit-tul. Il-fehim tar-rekwiżiti finanzjarji distinti f'kull stadju—żvilupp tal-kunċett, ippjanar, u operat kontinwu—jiżgura li l-muniċipalitajiet ikunu jistgħu jallinjaw ir-rizorsi tagħhom b'mod effettiv.

Tipi rilevanti ta' finanzjament huma introdotti fil-qosor fil-Figura 17.

Figura 17 Tipi ta' finanzjament għal soluzzjonijiet ta' mobilità rurali

Sors: SMARTA-NET

Il-Figura 18 tipprovdi ħarsa ġenerali lejn il-htigijiet ta' finanzjament f'dawn il-fażijiet, billi tiddekrivi t-tul, l-iskop, u t-tip ta' finanzjament meħtieġ għal kull wieħed. Tenfasizza kif il-muniċipalitajiet jistgħu jistrutturaw il-finanzjament tagħhom, minn studji inizjali ta' fattibilità u nfiq kapitali għal spejjeż operattivi u sostenibbiltà tas-servizz fit-tul.

Il-htigijiet finanzjarji ta' soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviża rurali jevolvu f'fażijiet distinti—kuncett, ippjanar, u operat—kull waħda tibni fuq l-istadju preċedenti. Inizjalment, matul il-fażi tal-kuncett, l-ispejjeż jiffokaw fuq studji ta' fattibilità biex jiġi vvalutat kemm hu vijabbli s-servizz. Jagħmel ukoll valutazzjoni inizjali tal-abbiltà li wieħed jaċċessa fondi, u jiżgura "verifiki tar-realtà" meħtieġa. Dawn l-ispejjeż jinfluwenzaw direttament il-fażi tal-ippjanar, fejn iseħhu d-disinn dettaljat tas-servizz u nfiq kapitali, bħal vetturi u infrastruttura tal-IT. Ippjanar effettiv jiżgura li l-investimenti kapitali li jsiru matul din il-fażi jallinjaw mal-mudell operattiv previst.

Hekk kif il-proġett jgħaddi għall-fażi operattiva, joħroġu spejjeż kontinwi bħal salarji tax-xufier, fjuwil, manutenzjoni, u monitoraġġ. Is-suċċess ta' din il-fażi jiddependi ħafna fuq kemm ir-riżorsi huma mmaniġġjati tajjeb fl-istadji preċedenti. Pereżempju, investimenti kapitali f'vetturi effiċjenti jew infrastruttura diġitali jistgħu jnaqqsu l-ispejjeż operattivi fit-tul, u jtejbu s-sostenibbiltà finanzjarja tas-servizz. Għalhekk, kull fażi hija interkonnessa, bid-deċiżjonijiet meħuda matul il-fażijiet tal-kuncett u tal-ippjanar jkollhom impatt dirett fuq l-effiċjenza u l-ġestjoni finanzjarja tal-fażi operattiva. Huwa essenzjali li d-deċiżjonijiet kollha jkunu bbażati fuq valutazzjonijiet realistiki.

Figura 18 Ħarsa ġenerali lejn il-htigijiet ta' finanzjament f'fażijiet differenti tal-proġett

Sors: SMARTA-NET

	KUNCETT	IPPJANAR	OPERAT	Monitoraġġ
Tul	M1-M6	M6-M18	M18-M36	
Tip/skop ta' finanzjament	Studju ta'	Ippjanar tas-servizz	Tnedija	Spejjeż operattivi
	Disinn	Nefqa kapitali		Proġett pilota
		Fażi ta' twaqqif		

Figura 19 Sistema ta' kondivizzjoni tar-roti Sprottenflotte fir-regjun ta' Kiel, il-Ġermanja

Nitgħallmu mill-prattika: Sistema ta' Kondivizzjoni tar-Roti Sprottenflotte fir-regjun ta' Kiel, il-Ġermanja

Is-SprottenFlotte hija s-sistema ta' qsim tar-roti tar-regjun ta' Kiel. Madwar 1,200 rota huma disponibbli għall-kiri u r-ritorn f' madwar 200 stazzjon fil-belt ta' Kiel, id-distretti ta' Rendsburg-Eckernförde u Plön u fir-regjun ta' Schlei. Dawn jinkludu xi pedelecs, roti tal-merkanzija u roti tal-merkanzija elettronici. Ir-roti jistgħu jinkrew mingħajr ħlas jew bi prezzijiet vantaġġużi hafna.

- Tip ta' finanzjament: 50% fondi federali (Ministeru għad-Diġitali u t-Trasport (BMDV)) + 50% fondi municipali (madwar €350,000 kull wieħed).
- Kuncett u disinn: Il-Pjan principali għall-Mobilità tar-Regjun ta' Kiel serva bħala l-bażi strategika. L-ippjanar dettaljat għal bliet individwali ġie żviluppat f'konsultazzjoni mill-qrib mal-partijiet interessati u bl-involviment tal-utenti.
- Fażi pilota: SprottenFlotte tnedja fl-2019 f'fażi pilota fil-belt ta' Kiel u l-municipalitajiet ġirien. Matul din il-fażi, ingabret esperjenza u sħab ta' kooperazzjoni qabel ma s-sistema ġiet introdotta b'mod permanenti u estiża fl-2021. Il-proġett beda bħala proġett pilota u tkompla b'mod sostenibbli permezz ta' finanzjament u mudelli ta' kooperazzjoni kontinwi. L-operazzjonijiet ġew stabbilizzati wara l-fażi pilota u finalment estiżi għal municipalitajiet oħra.
- Capex (spejjeż ta' investiment): L-investiment inizzjali kien jinkludi l-ispejjeż tal-infrastruttura għall-istazzjonijiet, roti, u kampanja ta' kummerċjalizzazzjoni ewlenija biex tintroduci s-sistema. Krediti: [KielRegion](#)
- Spejjeż Operattivi (spejjeż operattivi kontinwi): L-ispejjeż operattivi inkludew spejjeż ta' kiri għar-roti, spejjeż tal-persunal, kif ukoll miżuri żgħar kontinwi ta' kummerċjalizzazzjoni u l-ispejjeż tal-produzzjoni ta' gwida.

Rakkomandazzjonijiet ewlenin għall-ġestjoni tal-finanzjament tal-proġett jinkludu:

- *Ippjanar Komprensiv*: Ibda bi studju ta' fattibbiltà bir-reqqa biex tiżgura li l-aspetti kollha tas-servizz, mill-infrastruttura sad-domanda, jiġu kkunsidrati qabel ma timpenja ruħek għal investimenti kbar. Dan jgħin biex jiġu evitati spejjeż mhux mistennija aktar tard.
- *Finanzjament gradwali*: Assigura finanzjament f'fażijiet biex tkopri l-ispejjeż f'kull stadju, u tiżgura li r-riżorsi jkunu disponibbli hekk kif il-proġett jimxi 'l quddiem mill-kuncett għall-operat fit-tul. Dan l-approċċ jippermetti wkoll flessibilità biex tadatta għal bidliet mhux previsti fid-domanda jew fil-ħtiġijiet operattivi.
- *Ottimizza l-Investimenti Kapitali*: Investi f'teknoloġiji u infrastruttura skalabbli u kosteffiċjenti biex tnaqqas l-ispejjeż operattivi futuri. Ibda wkoll minn struttura sempliċi u mbagħad żid is-servizz u l-utenti fil-mira permezz ta' proċess gradwali.
- *Monitora u Aġġusta*: Il-monitoraġġ regolari matul il-fażi operattiva huwa kritiku. Deċiżjonijiet ibbażati fuq id-dejta dwar ir-rotot, il-frekwenza tas-servizz, u l-effiċjenza tal-vetturi jistgħu jgħinu biex jirfinaw il-provvista tas-servizz u jnaqqsu l-ispejjeż bla bżonn.
- *Sfrutta s-Sħubijiet*: Ikkollabora ma' negozji lokali, gruppi komunitarji, u programmi governattivi biex tikkofinanzja aspetti tal-proġett. Is-sħubijiet jistgħu jtaffu l-piżijiet finanzjarji u jibnu appoġġ lokali għas-servizz.

Pass 5: X'inhi t-taħlita ta' finanzjament?

Il-baġits konvenzjonali tat-trasport fil-livell nazzjonali, reġjonali u lokali qatt ma kienu biżżejjed biex jipprovdu kopertura jew servizz adegwat għall-mobilità rurali¹². Li tfittex zieda f'dawn il-baġits jista' jkun mhux realistiku jew ottimist wisq, peress li dan ikun jeħtieġ bidliet sinifikanti fil-politika li huma bil-mod biex jiġu implimentati u mhux probabbli li jiġru dalwaqt. Biex iġġib bidla reali fil-mobilità rurali, huwa essenzjali li tisfrutta taħlita usa' ta' sorsi ta' finanzjament, li tgħaqqad investimenti pubbliċi, privati u alternattivi għal approċċ aktar integrat.

Tabella 4 Hallat sorsi ta' finanzjament għal soluzzjonijiet ta' mobilità rurali

Sors: SMARTA-NET

	Xiex	Kronoloġija	Tip ta' finanzjament kopert			Kategoriji ta' spejjeż li għandhom jiġu ffinanzjati
			C	P	O	
Sors uniku pubblik u fil-mira	Riżorsi monetarji pubbliċi mobilizzati mill-UE, Livell Nazzjonali, Reġjonali jew lokali (muniċipali)	Pagament wieħed jew rikorrenti fil-każ ta' sussidji pubbliċi				Kollox, inklużi infrastrutturi fiżiċi u soluzzjonijiet tal-IT
Sorsi multipli ta' appoġġ	Jintużaw taħlita ta' sorsi ta' fondi pubbliċi. Perezempju, fondi tal-UE jintużaw għall-kuncett u l-ippjanar, u l-OpEx huma appoġġjati permezz ta' sussidji pubbliċi fil-livell nazzjonali jew reġjonali	Waħda qasira jew rikorrenti fil-każ ta' sussidji pubbliċi				Kollox, inklużi infrastrutturi fiżiċi u soluzzjonijiet tal-IT
Investiment mis-settur privat	Għotja maħruġa għax-xiri ta' vetturi jew għar-rinovar ta' żoni pubbliċi	Tentattiv wieħed				Kollox, inklużi infrastrutturi fiżiċi u soluzzjonijiet tal-IT
Sponsors Kummerċjali	Riżorsi mobilizzati minn Kumpaniji tal-Karozzi, Ditti tat-Teknoloġija, Kumpaniji tal-Energija u utilitajiet, eċċ.	Pagament wieħed għall-ispejjeż kapitali, jew rikorrenti				Assi (inklużi vetturi u pjattaformi tal-IT)

¹²Dan ġie identifikat mill-Proġett SMART (2018-2020) li, fost affarijiet ohra, eżamina l-qafas li fih tinsab il-mobilità rurali għal kull Stat Membru tal-UE. Ara l-Proġett SMARTA, "Rakkomandazzjonijiet ta' Politika għal Mobilità Kondiviża Sostenibbli u Trasport Pubbliku f'żoni rurali Ewropej" (2020), li jista' jitnizzel minn <https://ruralsharedmobility.eu/wp-content/uploads/2021/03/Smarta-Policy-Recommendations-Final-Version-web.pdf>. Rapporti individwali tal-Istati Membri huma disponibbli fuq <https://ruralsharedmobility.eu/insight-papers-page/>

Appoġġ ieħor mis-settur pubbliku	Ir-riżorsi mobilizzati assoċjazzjonijiet pubbliċi oħra (eż. Awtoritajiet Trasport, aġenziji Reġjonali, Ambjentali, eċċ.)	huma minn (eż. tat-Pubbliku, aġenziji għall-iżvilupp)	Pagament wieħed jew rikorrenti każ sussidji pubbliċi				Kollox, inklużi infrastrutturi fiżiċi u soluzzjonijiet tal-IT
Input Volontarju	Voluntiera involuti ikopru xi wħud mill-aspetti operattivi tas-servizz		Spiss				(ġeneralment) Thaddim ta' servizzi ta' mobilità
Tariffi għall-Utent	Il-vjaġġaturi jħallsu tariffa biex jużaw is-servizz		B'ċerta frekwenza.L-ammont huwa varjabbli.				Thaddim ta' servizzi ta' mobilità

Figura 20 L-ingranaġġ tas-sorsi ta' finanzjament f'Rethymno, il-Greċja

Nitgħallmu mill-prattika: Kif niżviluppaw sorsi ta' fondi f'Rethymno, il-Greċja

L-ewwel sistema ta' kondivizjoni ta' roti elettrici mingħajr stazzjon fil-Greċja tnediet f'Rethymno, u ħadet post sistema preċedenti insuffiċjenti. L-għan tas-sistema ta' qsim huwa li tippromwovi bidla modali lejn modi ta' trasport sostenibbli. L-implimentazzjoni kienet possibbli permezz ta' kooperazzjoni effiċjenti bejn is-settur pubbliku u dak privat appoġġjata minn fondi Ewropej riċevuti mill-Ftehim ta' Shubija Grieg 2014-2020 – (ESPA 2014-2020) taħt il-Programm Operattiv Reġjonali "Kreta" kofinanzjat mill-ERDF.

Il-finanzjament Ewropew għen biex tinbeda l-inizjattiva ta' ċikliżmu fiż-żona. Madankollu, la darba dawn il-fondi spiċċaw, deher ċar li ma kienx vijabbli li wieħed jistrieħ biss fuq operatori privati biex ikomplu s-servizz. Madankollu, din is-sistema ta' e-bikes kondiviżi fetħet il-potenzjal tal-vetturi kondiviżi fiż-żona. L-involviment tal-Kunsill Lokali u l-isforzi kontinwi fil-promozzjoni tal-mobilità kondiviża ġibdu operatori privati tal-mobilità kondiviża u rriżultaw f'investimenti ġodda għal servizzi rilevanti.

Pereżempju, investiment privat ġdid għal sistema ta' skuters elettrici kondiviżi ġie introdott f'Rethymno, f'Lulju 2019. Sistema ġdida fjamanta ta' roti kondiviżi ġiet installata aktar tard fl-2024 (44 rota elettrika/6 stazzjonijiet ta' docking) bl-appoġġ ta' finanzjament Ewropew ieħor mill-Ftehim ta' Shubija Grieg 2014-2020 – (ESPA 2014-2020), taħt il-Programm Operattiv Settorjali: "Infrastruttura tat-Transport, Ambjent u Żvilupp Sostenibbli" u kofinanzjat mill-Fond ta' Koeżjoni¹³.

Kredit: Il-Municipalità ta' Rethymno

Dan il-fluss ġdid ta' fondi ppermetta lill-inizjattiva tikkapitalizza fuq il-potenzjal dejjem jikber għaċ-ċikliżmu fir-reġjun, u b'hekk jiżgura s-suċċess kontinwu tagħha. Il-municipalità ta' Rethymno qed tipproma ssib il-mod kif is-sistema preċedenti (mingħajr stazzjonijiet) tista' tiġi inkorporata f'dik il-ġdida.

Dan l-istudju tal-każ huwa partikolarment rilevanti għaliex jenfasizza l-importanza tal-użu ta' sorsi multipli ta' finanzjament biex tiġi żgurata s-sostenibbiltà finanzjarja fit-tul.

¹³ <https://2014-2020.espa.gr/en/Pages/staticSectoralOPs.aspx>

Figura 21 Is-sosteniment ta' skema rurali ta' kondivizzjoni tal-karozzi elettrici: Il-Mudell FLUGS fil-Lvant ta' Tirolo

Nitgħallmu mill-prattika: Flugs e-Car sharing

Flugs¹⁴ hija sistema ta' car-sharing b'bażi ta' stazzjonijiet ta' karozzi elettrici li topera fir-Regjun tat-Tyrol tal-Lvant, fl-Awstrija. L-għan ewlieni tas-sistema Flugs huwa li tnaqqas l-għadd ta' vjaġġi li jsiru b'karozzi privati minn individwi u familji u tipproponi soluzzjoni alternattiva għall-pussess ta' l-ewwel-, it-tieni jew it-tielet karozza.

Is-servizz tnieda fl-2015 u huwa mmexxi minn Regionalenergie East Tyrol li joffri s-servizz FLUGS eCarsharing, u jittratta l-attivitajiet ta' manutenzjoni, l-appoġġ fis-sit, l-ipproċessar, il-kontinjuet, l-ewwelwazzjonijiet, ir-relazzjonijiet pubbliċi, il-marketing, u assi interni oħra.

Bħalissa, Regionalenergie East Tyrol qed tmexxi s-servizz prinċipalment għal raġunijiet kummerċjali (jiġifieri biex tkun preżenti fiż-żona bħala fornitur tal-enerġija) u mhux għan-negozju tal-car sharing fih innifsu. Id-diffikultà biex jinstab u jiġi involut attivament fornitur tal-car sharing hija dovuta għad-domanda baxxa f'żoni rurali li ma thallix lill-operaturi privati jibnu każ kummerċjali b'saħħtu għall-investiment.

FLUGS eCarsharing huwa parzjalment esternalizzat (il-pjattaforma tal-booking u t-telemetrija). L-uniku sponsor huwa l-Gestjoni Reġjonali tal-Lvant tat-Tirolo (RMO), l-Aġenzija għall-Iżvilupp Reġjonali b'kompetenzi fuq proġetti, inizjattivi u strategiji ta' mobilità sostenibbli. RMO tittratta attivitajiet ta' promozzjoni u tixrid.

Id-dhul ikopri biss parzjalment l-ispejjeż fissi tal-flotta.

Krediti: Flugs e-car sharing f'Tyrol tal-Lvant, l-Awstrija - © E. Bachmann

Pass 6: X'inhil-iskala ta' finanzjament li għandek bżonn/tfittex?

Soluzzjonijiet ta' mobilità rurali jeħtieġu approċċ strategiku għall-finanzjament, peress li l-iskala ta' investiment meħtieġa tvarja b'mod sinifikanti skont l-ambitu u n-natura tal-proġett. Dan il-kapitolu jipprovdi gwida dwar l-istima u t-tnejjija għall-ħtiġijiet finanzjarji tal-proġett tiegħek, u joffri għarfien dwar kategoriji tipici ta' spejjeż, parametri referenzjarji, u kunsiderazzjonijiet operattivi.

Il-fehim tal-iskala tal-finanzjament jinvolve distinzjoni bejn l-investimenti ta' qabel il-proġett, li jstabilixxu l-pedament għall-inizjattiva, u għall-ispejjeż operattivi, li jiżguraw il-vijabbiltà kontinwa tagħha. Kull fażi ta' żvilupp—mill-istudji ta' fattibbiltà għall-implimentazzjoni u l-operazzjonijiet ta' kuljum—għandha rekwiżiti finanzjarji distinti. Fil-Figura 14 u 15, nintroduċu l-oqsma ewlenin fejn huwa meħtieġ finanzjament, flimkien ma' firxiet approssimattivi ta' spejjeż għal attivitajiet u servizzi komuni. Madankollu, l-iskala attwali ta' finanzjament meħtieġa tiddependi fuq diversi fatturi, inkluż it-tip ta' servizz previst, il-kuntest ġeografiku u demografiku, u r-riżorsi disponibbli.

¹⁴<https://www.osttirol.com/it/mobilita/mobilita-in-osttirol/flugs-e-carsharing/> ; <https://flugs.moqo.de/> ; <https://flugs.moqo.de/cars>

Figura 22 Finanzjament meħtieġ għall-ispejjeż ta' qabel il-proġett u kapitali

Sors: SMARTA-NET

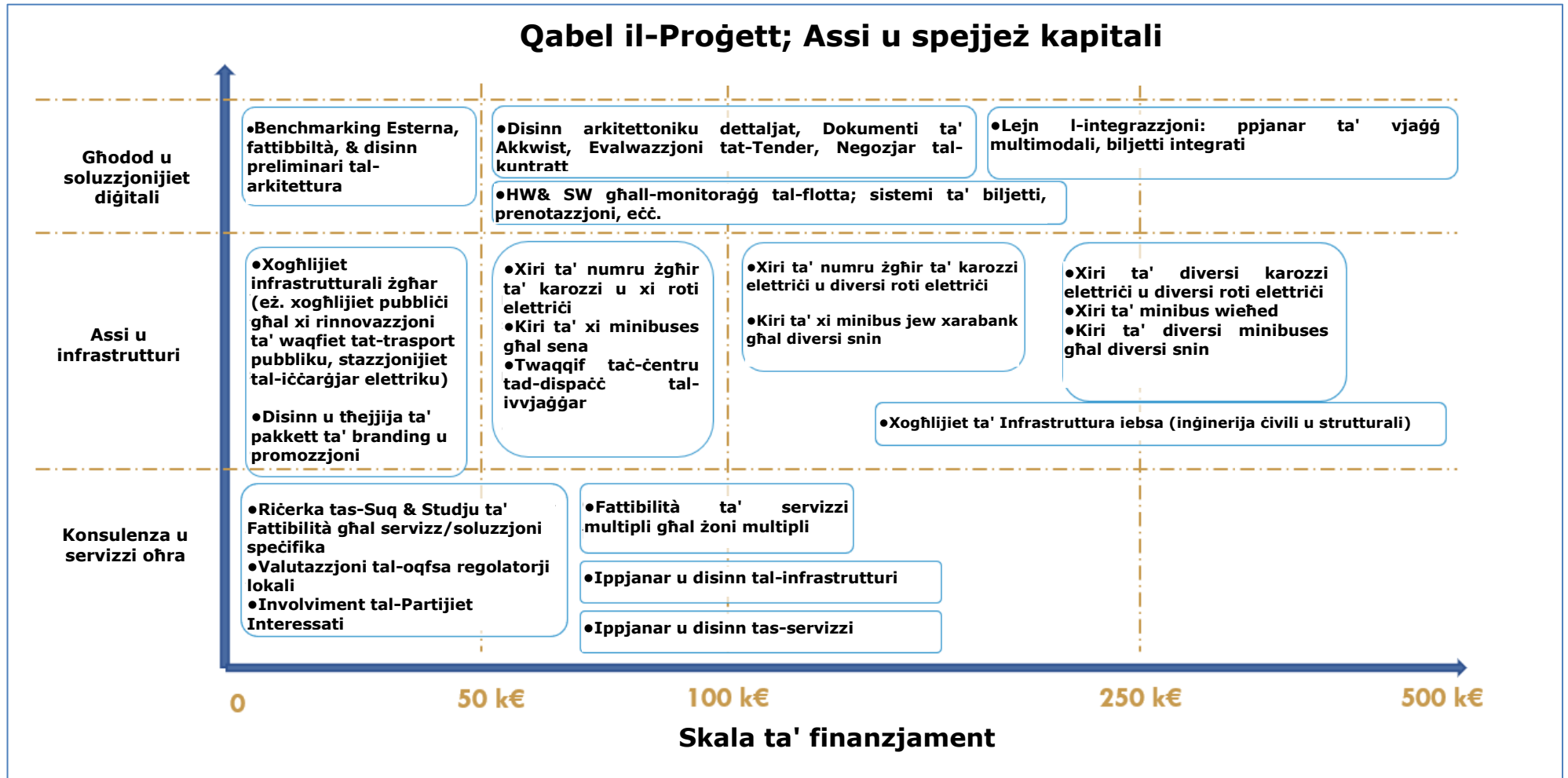

Figura 23 Finanzjament meħtieġ għall-ispejjeż operattivi f'servizzi tat-trasport flessibbli

Sors: SMARTA-NET

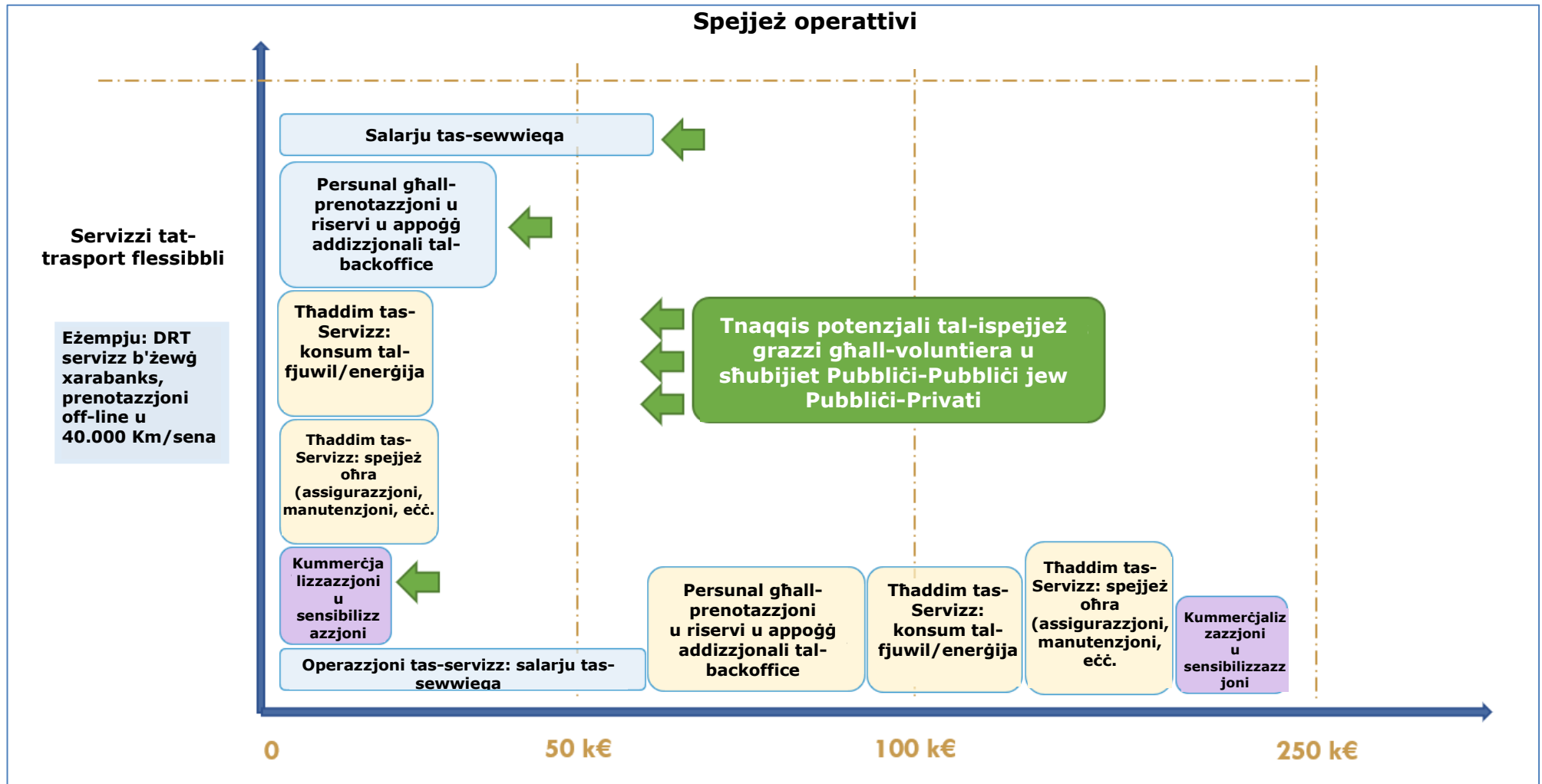
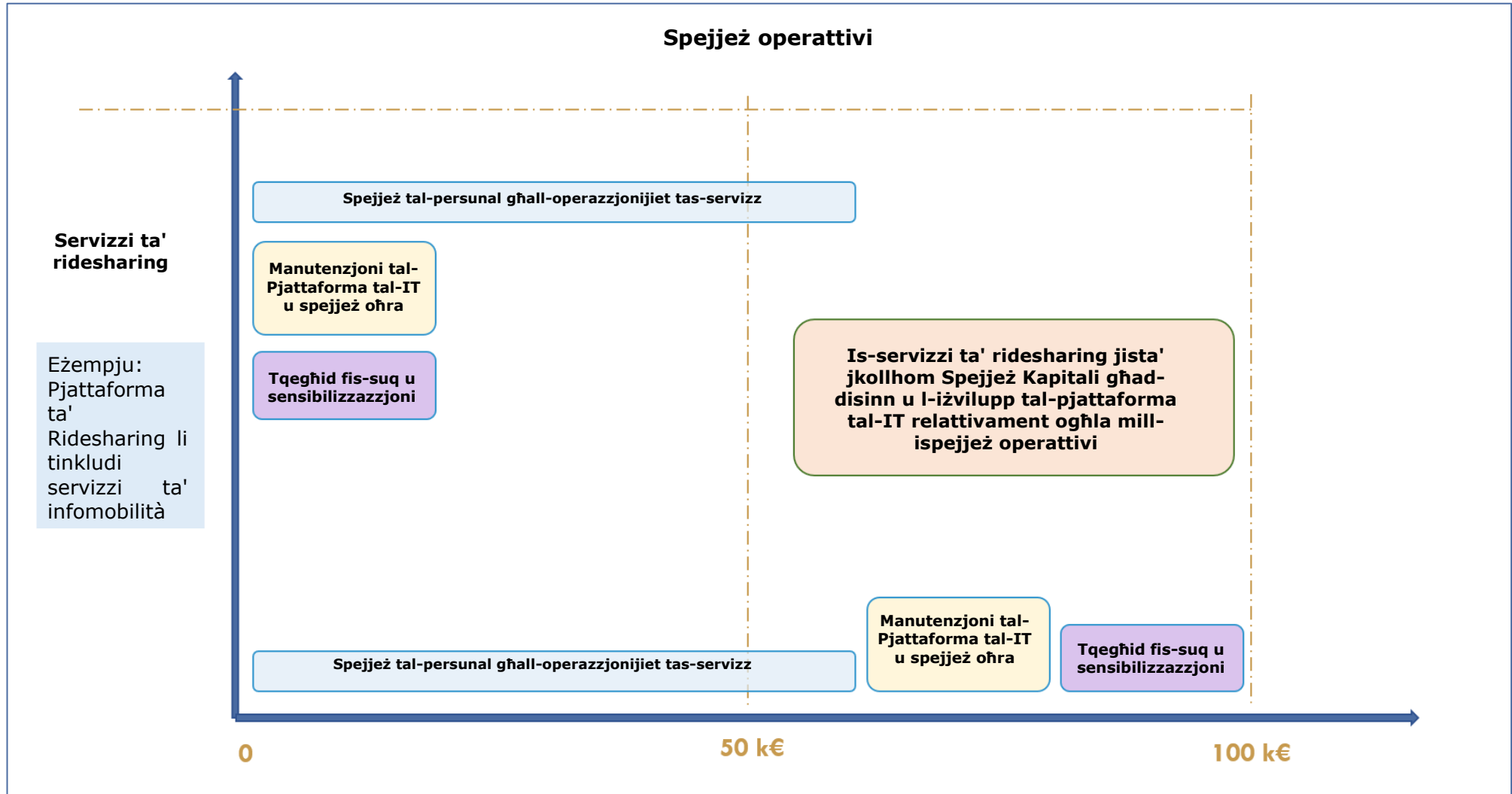

Figura 24 Finanzjament meħtieġ għall-ispejjeż operattivi f'servizzi ta' ridesharing

Sors: SMARTA-NET

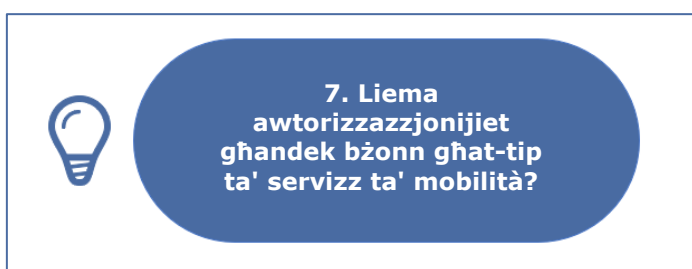

7. NAVIGAZZJONI F'SUQ REGOLAT ĦAFNA

Is-servizzi tal-mobilità rurali spiss joperaw fi ħdan qafas regolatorju kumpless li jeħtieġ navigazzjoni bir-reqqa. L-identifikazzjoni tal-awtorizzazzjonijiet meħtieġa biex jiġu implimentati s-servizzi proposti hija pass kritiku biex tiġi żgurata l-konformità mar-rekwiżiti legali u operattivi. Dan jinkludi l-fehim tal-pajsaġġi regolatorji lokali, reġjonali u nazzjonali biex jiġu evitati dewmien jew ostakli matul il-fażi ta' implimentazzjoni tal-proġett.

Figura 25 Definizzjoni tal-elementi ewlenin tal-proġett – Pass 7

Sors: SMARTA-NET

L-oqfsa nazzjonali fil-pajjiżi Ewropej, kif deskritt fid-Dokumenti ta' SMARTA Insight¹⁵, jimmandaw lill-gvernijiet u l-awtoritajiet lokali (inklużi l-municipalitajiet, il-provincji u r-reġjuni) biex jorganizzaw servizzi ta' mobilità.

L-organizzazzjoni u l-provvista ta' servizzi ta' mobilità jeħtieġ li jsiru f'livell oġġla mill-komunità individwali, minn entità bir-riżorsi u l-istabbiltà biex tiżgura servizzi fit-tul. Fil-fatt, iż-żoni rurali jeħtieġu konnettività ma' postijiet oħra, li ma jistgħux jinkisbu minn komunitajiet individwali li jaġixxu fuq bażi ad hoc. Filwaqt li komunità tista' torganizza lokalment xi car-sharing, roti elettrici, jew voluntiera li jagħtu lift għal skopijiet lokali, ma jistgħux jipprovdu l-mobilità meħtieġa fil-komunità kollha. Dan jeħtieġ livell oġġla ta' ppjanar u organizzazzjoni, anke jekk xi wħud jitwasslu fil-livell lokali.

Kull tip ta' servizz ta' mobilità rurali jeħtieġ kombinazzjoni differenti ta' awtorizzazzjonijiet, permessi, assigurazzjoni, ftehimiet kummerċjali, u ċertifikazzjonijiet tas-sigurtà. L-awtorizzazzjonijiet speċifiċi jiddependu mit-tip ta' servizz, l-iskala, u r-regolamenti lokali. Billi jikkonformaw ma' dawn l-awtorizzazzjonijiet, il-fornituri tal-mobilità jistgħu jiżguraw li s-servizzi tagħhom huma sikuri, legali, u integrati sew ma' servizzi oħra tat-trasport reġjonali. Hawn taħt hawn sommarju qasir tal-awtorizzazzjonijiet ewlenin meħtieġa għal tipi differenti ta' servizzi ta' mobilità.

- **Permess jew Liċenzja tan-Negozju**

Qabel ma joffri servizzi ta' mobilità, kwalunkwe fornitur jeħtieġ li jikseb il-permessi jew il-liċenzji tan-negozju meħtieġa mill-awtoritajiet lokali, reġjonali, jew nazzjonali. Dawn il-permessi jiżguraw li s-servizz jikkonforma mal-liġijiet u r-regolamenti lokali tat-trasport. Il-permess speċifiku jista' jvarja skont it-tip ta' servizz:

- **Trasport Risponsabbli għad-Domanda (DRT):** Huwa meħtieġ permess biex topera bħala fornitur tat-trasport pubbliku, ħafna drabi regolat mill-awtoritajiet tat-trasport.

¹⁵Għal aktar dettalji, ara: <https://ruralsharedmobility.eu/insight-papers-page/>

- Kondivizjoni tal-Karozzi u Kondivizjoni tar-Roti: Liċenzji għall-operazzjonijiet ta' kiri ta' vetturi u roti għandhom jiġu żgurati, speċjalment f'żoni/pajjiżi fejn l-ippjanar tat-trasport huwa regolat b'mod strett.
- Carpooling u Taxi Kondiviż: F'xi pajjiżi, jista' jkun meħtieġ permess speċifiku għall-kondivizjoni tal-vjaġġi jew trasport miġbur, flimkien ma' approvazzjoni mill-awtoritajiet tat-trasport pubbliku jekk jopera f'koordinazzjoni mas-servizzi eżistenti.

- **Assigurazzjoni tal-Vettura u tas-Sewwieq**

Is-servizzi kollha tal-mobilità għandu jkollhom assicurazzjoni komprensiva tal-vettura li tkopri kemm il-vettura kif ukoll il-passiġġieri tagħha. Pereżempju:

- Kondivizjoni tal-Karozzi: Assigurazzjoni li tkopri l-vettura kondiviża kontra danni, incidenti, serq, u responsabbiltà għas-sewwieq u l-passiġġieri hija meħtieġa.
- Kondivizjoni tar-Roti: Il-poloż tal-assigurazzjoni jistgħu jkopru r-responsabbiltà f'każ ta' incidenti, speċjalment f'żoni ta' traffiku għoli jew toroq rurali.
- Servizzi ta' Taxi Kondiviż u DRT: Assigurazzjoni kummerċjali li tkopri r-riskji kollha assoċjati mat-tħaddim ta' servizz ta' taxi jew DRT, inkluża kopertura għal sewwieqa professjonali, hija obligatorja.

F'xi ġurisdizzjonijiet, hija meħtieġa wkoll assicurazzjoni għall-passiġġieri u l-merkanzija ttrasportata. Huwa importanti li s-sewwieqa, speċjalment għal servizzi DRT jew taxi kondiviż, ikollhom liċenzji li jistgħu jeħtieġu skrutinju addizzjonali jew approvazzjoni mill-awtoritajiet.

- **Ftehimiet Kummerċjali**

Għal servizzi li jiddependu fuq l-infrastruttura, bħal servizzi ta' kondivizjoni tar-roti jew DRT, jista' jkun hemm bżonn ta' ftehimiet kummerċjali mal-awtoritajiet lokali jew operatori privati. Dawn il-ftehimiet jistgħu jinvolvu: i) użu tal-Infrastruttura Pubblika: ftehimiet mal-awtoritajiet lokali għall-użu ta' spazji għall-parkeġġ, aċċess għat-toroq, u stazzjonijiet ta' docking għar-roti; ii) Sħubijiet ma' operatori tat-Trasport Pubbliku: għal servizzi DRT u taxi kondiviż, ftehimiet mal-awtoritajiet tat-trasport reġjonali għal biljetti integrati jew servizzi komplementari huma ħafna drabi meħtieġa; iii) Kollaborazzjoni mas-Settur Privat: kumpaniji ta' kondivizjoni tal-karozzi jistgħu jeħtieġu ftehimiet ma' kumpaniji ta' kiri ta' vetturi jew fornituri ta' servizzi ta' manutenzjoni biex jiżguraw il-kapaċità operattiva tal-flotta tagħhom.

- **Ċertifikazzjonijiet tas-Sigurtà u Konformità mal-Istandards**

Kull tip ta' servizz għandu jaderixxi ma' standards stretti ta' sigurtà, partikolarment għat-trasport tal-passiġġieri. Awtorizzazzjonijiet u ċertifikazzjonijiet ewlenin relatati mas-sigurtà jinkludu:

- Standards tas-Sigurtà tas-Sewwieq: Sewwieqa li joperaw servizzi DRT jew taxi kondiviż għandhom jississodisfaw ċerti kwalifiki, inklużi verifiki tal-isfond, taħriġ dwar is-sigurtà tas-sewwieqa, u konformità mal-liġijiet tas-sigurtà fit-toroq.
- Ċertifikazzjoni tas-Sigurtà tal-Vettura: Il-vetturi għandhom jgħaddu minn spezzjonijiet regolari tas-sigurtà biex jiżguraw li jissodisfaw l-standards operattivi meħtieġa. Dan jinkludi kontrolli tal-manutenzjoni tal-vetturi, speċjalment għal servizzi DRT u taxi kondiviż, fejn l-istat tajjeb tat-triq huwa kritiku.

- Sigurtà tar-Roti u r-Roti Elettriċi: Għal skemi ta' kondivizjoni tar-roti, huwa essenzjali li jiġi żgurat li r-roti jkunu mgħammra b'karatteristiċi ta' sigurtà bħal dwal, serraturi, u kontrolli regolari tal-manutenzjoni.

Skont ir-regġun, il-fornituri tas-servizzi tal-mobilità jista' jkollhom bżonn jikkonformaw mar-regolamenti ambjentali mmirati lejn it-tnaqqis tal-emissjonijiet. Madankollu, dan għandu implikazzjonijiet rilevanti għall-mobilità urbana, u mhux f'żoni rurali. Pereżempju, f'xi bliet, l-użu ta' vetturi b'emissjonijiet baxxi jew żero jista' jkun meħtieġ għal servizzi ta' kondivizjoni tal-karozzi. Dan jista' jinkludi wkoll sussidji jew inċentivi għall-użu ta' vetturi elettriċi.

Fuq kollox, għandna nikkunsidraw ukoll kwistjonijiet ta' responsabbiltà. Il-komunitajiet u l-NGOs jistgħu jsibu ruħhom personalment responsabbli jekk l-affarijiet imorru ħażin jew ikun hemm incident, eċċ. Huma aktar protetti jekk jistgħu jissieħbu ma' istituzzjoni jew entità kummerċjali li hija f'pożizzjoni aħjar biex timmaniġġja r-responsabbiltà.

Figura 26 Trasport li jirrispondi għad-Domanda f'Médio Tejo, il-Portugall

Nitgħallmu mill-prattika: Trasport li jirrispondi għad-Domanda f'Médio Tejo, il-Portugall

Ir-reġjun ta' Médio Tejo huwa subreġjun NUTS3 fiċ-ċentru ta' Portugal, parti mir-reġjun NUTS2 taċ-Ċentru. Jinkludi sitt bliet żgħar: Ourém, Tomar, Abrantes, Torres Novas, Entroncamento, u Fátima, kull wieħed b'popolazzjoni li tvarja minn 20,000 sa 45,000 abitant. Is-servizzi tat-trasport on-demand fir-reġjun huma sponsorjati mill-awtorità tal-kontea 'CIM Médio Tejo', assoċjazzjoni ta' Municipalitajiet Lokali u Awtoritajiet Pubbliċi, li timmaniġġja t-trasport pubbliku b'flotta ta' taxis u mini-vans ikkuntrattati.

Fokus fuq il-qafas regolatorju

- Skont il-Liġi Nazzjonali Portugiża, (RJSPTP), l-entitajiet kompetenti għall-implimentazzjoni u l-koordinazzjoni tas-servizzi DRT huma l-awtoritajiet tat-trasport (municipalitajiet jew kunsilli tal-kontea). L-awtoritajiet tat-trasport jistgħu jwettqu servizzi DRT bl-użu tal-mezzi tagħhom stess, jiġifieri permezz ta' servizzi municipali jew intermunicipali, jew permezz ta' kuntratti ma' entitajiet kummerċjali lokali (Operaturi tat-trasport jew taxi), skont il-leġiżlazzjoni applikabbli.
- Operaturi li biĥsiebhom jipprovdu servizzi DRT, flimkien mas-servizzi tat-trasport tal-passiġġieri li għalihom huma liċenzjati, għandhom jinnotifikaw lill-Istitut għall-Mobilità u t-Trasport, I.P. (IMT, I.P.), li hija l-awtorità nazzjonali li tissorvelja l-operazzjonijiet tat-trasport pubbliku. Dan isir permezz ta' notifika sempliċi minn qabel lill-IMT, I.P., li tista' ssir bi kwalunkwe mezz previst mil-liġi, jiġifieri permezz ta' email lill-indirizz indikat fuq il-websajt tal-IMT, I.P.
- F'każ li servizz jiġi kkuntrattat lil operatur tat-trasport privat jew kumpaniji tat-taxi, għandu jsir studju ta' fattibilità finanzjarja u ekonomika biex tiġi vvalutata l-ħtieġa għal kumpens pubbliku. Qabel ma jtnieda l-kuntratt pubbliku, l-ispeċifikazzjonijiet tekniċi u amministrattivi huma soġġetti għal superviżjoni mill-awtorità nazzjonali tat-trasport (AMT) responsabbli għas-superviżjoni ekonomika u finanzjarja.
- Jekk il-kuntratt jaqbez ċertu ammont, il-Qorti tal-Awdituri (Tribunal de Contas) trid tiġi kkonsultata.
- Is-servizzi l-ġodda tat-trasport pubbliku tal-passiġġieri, inklużi s-servizzi DRT b'rotot predefiniti, huma wkoll soġġetti għal regjistrazzjoni obligatorja f'sistema ta' informazzjoni ta' ambitu nazzjonali, ġestita mill-IMT, I.P.

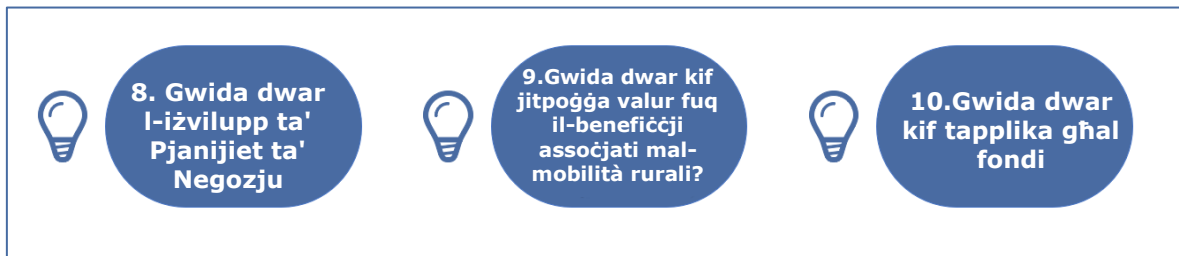
Sors: <https://mediotejo.pt/index.php/areas-de-intervencao/mobildade-e-transporte/transporte-a-pedido>

8. NAGHTU LEHEN LILL-PROPOSTI

It-trasformazzjoni ta' proġett maħsub sew fi proposta ta' finanzjament konvincenti teħtieġ tnejn u preżentazzjoni strategika. L-iżvilupp ta' pjan ta' negozju robust juri l-fattibilità ekonomika u operattiva tal-proġett. Il-monetizzazzjoni tal-benefiċċji tiegħu tenfasizza l-valur usa' tiegħu għal partijiet interessati differenti, bħal tnaqqis fl-emissjonijiet, żieda fl-aċċessibilità, jew tkabbir ekonomiku u żvilupp rurali. Gwida dwar kif tapplika b'mod effettiv għall-finanzjament hija l-aħħar pass fil-kunsinna ta' proposta persważiva li tirresona mal-finanzjaturi u żżid il-probabbiltà li tinkiseb l-appoġġ.

Figura 27 Definizzjoni tal-elementi ewlenin tal-proġett – Pass 8-10

Sors: SMARTA-NET

Pass 8: Gwida dwar l-iżvilupp ta' Pjanijiet ta' Negozju

Pjan ta' negozju huwa dokument formali bil-miktub li fih l-għanijiet ta' negozju, il-metodi biex jintlaħqu dawk l-għanijiet, u l-perjodu ta' żmien għall-kisba tal-għanijiet. Jiddeskrivi wkoll in-natura tan-negozju, informazzjoni ġenerali dwar l-organizzazzjoni, il-projezzjonijiet finanzjarji tal-organizzazzjoni, u l-istrategiji li biħsiebha timplimenta biex tilhaq il-miri ddikjarati. Fl-intier tiegħu, dan id-dokument iservi bħala mappa tat-triq (pjan) li tipprovdi direzzjoni lin-negozju¹⁶.

Dan il-pass mhuwiex immirat li jipprovdi gwida komprensiva dwar kwistjoni daqshekk multidimensjonali. Pjuttost, jiġbor fil-qosor l-aspetti ewlenin li jeħtieġ li jiġu kkunsidrati biex jiġu żviluppanti pjanijiet ta' negozju, jirrapporta sorsi rilevanti ta' informazzjoni biex japprofondixxi l-għarfien dwar it-tema u jieħu ispirazzjoni minn esperjenzi oħra fl-Ewropa.

Id-definizzjoni ta' pjan ta' negozju u mudell għal soluzzjoni ta' mobilità kondiviża f'żona rurali hija proċess kumpless li jinvolvi diversi fatturi. Il-konsiderazzjonijiet ewlenin jinkludu t-tip ta' servizz offrut, il-ħtiġijiet speċifiċi ta' mobilità tas-suq fil-mira, u l-istruttura operattiva tas-servizz. Barra minn hekk, kwistjonijiet organizzattivi u konformità ma' oqfsa legali u regolatorji huma kruċjali biex jiżguraw li s-soluzzjoni tkun vijabbli u sostenibbli. Kull wieħed minn dawn l-elementi għandu jiġi indirizzat bir-reqqa biex jinħoloq servizz ta' mobilità rurali effettiv u funzjonali.

Fil-biċċa l-kbira tal-każijiet, ma jeżisti l-ebda mudell ta' negozju profittabbli għal soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviża rurali. Dan huwa fil-biċċa l-kbira minħabba l-isfidi li jiffaċċjaw l-operaturi fit-tmexxija ta' negozju ta' mobilità kondiviża, primarjament minħabba margini ta' profitt żgħar jew inezistenti—li jaqilgħu biżżejjed dhul mis-servizzi ta' kondivizzjoni huwa diffiċli. F'żoni rurali, id-densità baxxa tal-popolazzjoni twassal biex

¹⁶ Definizzjoni ta' Pjan ta' Negozju - Enciklopedija ta' Negozji Żgħar għall-Intraprendituri, <https://www.entrepreneur.com/encyclopedia/business-plan>

id-dhul mill-utenti ma jkunx biżżejjed biex ikopri l-ispejjeż operattivi. B'riżultat ta' dan, kooperattivi lokali mingħajr objettivi kummerċjali huma aktar komuni, u l-awtoritajiet pubbliċi, bħal municipalitajiet, amministrazzjonijiet tat-trasport, u operatori tas-settur pubbliku, huma f'pożizzjoni aħjar biex jibdew jew jorganizzaw servizzi ta' mobilità kondiviza.

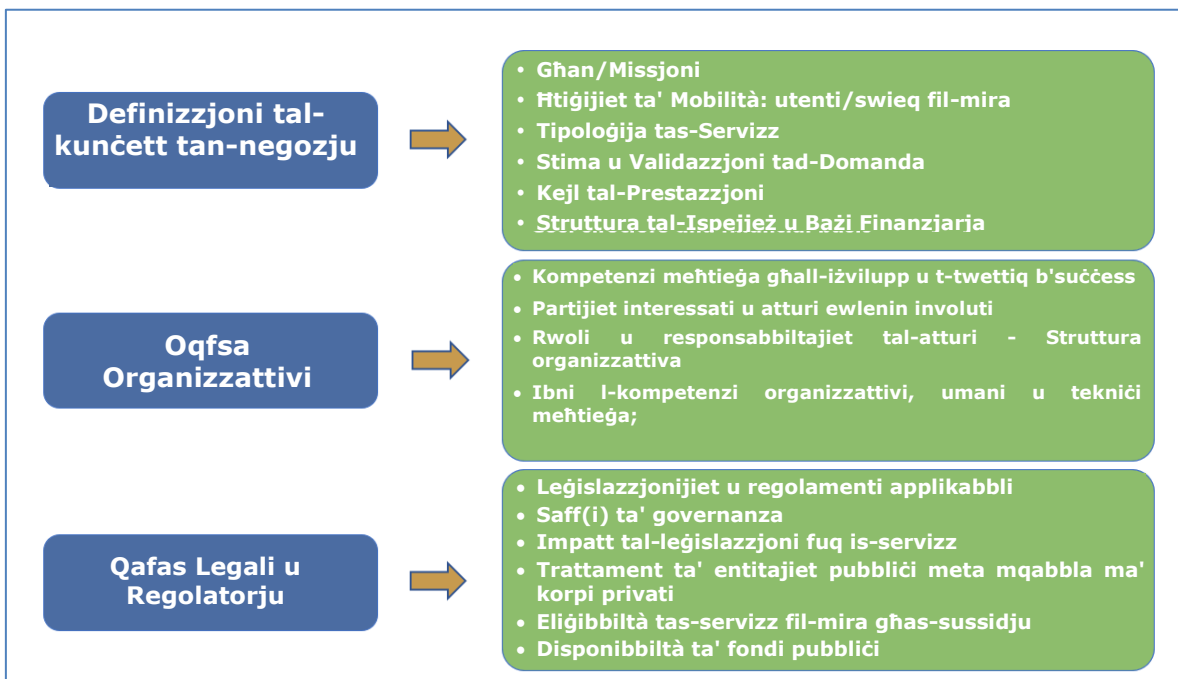
Huwa importanti li wieħed jinnota li s-servizz mhuwiex profittabbli meta jiġu inklużi l-ispejjeż kollha. Madankollu, xi elementi individwali jistgħu jkunu profittabbli għal dawk li jipprovdu servizz jew infrastruttura speċifika. Pereżempju, il-fornitur ta' sistema tal-IT jew ditta li żżomm il-vetturi tithallas ir-rata kummerċjali.

Għalhekk, jista' jkollna diversi każijiet ta' negozju fl-istess proġett. Xi ħadd irid jagħmel il-każ tan-negozju ġenerali u jiġġustifika kwalunkwe finanzjament ta' appoġġ, li jista' jeħtieġ każ ta' negozju soċjoekonomiku. Oħrajn, bħal operatori tat-trasport, fornituri tal-ITS, eċċ. iridu jagħmlu każ ta' negozju orjentat lejn il-profitt, jew inkella każ konvinċenti internament biex jaċċettaw telf/partecipazzjoni mingħajr profitt b'anticipazzjoni ta' ħlas lura fil-futur.

Meta tfassal mudell ta' negozju għal servizz ta' mobilità rurali, il-proċess jista' jinqasam fi tliet kompiti ewlenin: (i) Definizzjoni tal-kunċett tan-negozju, (ii) Evalwazzjoni tal-istruttura organizzattiva, u (iii) Reviżjoni tal-oqfsa legali u regolatorji. Kull wieħed minn dawn il-kompiti jinvolvi serje ta' passi li għandhom jitlestew qabel ma tiġi implimentata s-soluzzjoni. Inizjalment, identifika l-ħtiġijiet speċifiċi ta' mobilità li timmira li tindirizza u evalwa jekk is-servizzi tat-trasport eżistenti jissodisfawx dawn il-ħtiġijiet. Abbażi ta' din l-analiżi, aghżel il-mudell ta' servizz li jindirizza l-aħjar dawn il-ħtiġijiet, istma d-domanda billi tuża riċerka tas-suq jew stħarriġ tal-passat, u abbozza struttura inizjali tal-ispejjeż u pjan finanzjarju. Imbagħad, involvi l-partijiet interessati rilevanti, billi tassenja rwoli u responsabbiltajiet filwaqt li tiddekrivi l-qafas organizzattiv. Simultanjament, irrevdi r-rekwiżiti regolatorji u leġislattivi, iċċekkja l-eligibilità għas-sussidji, u esplora opportunitajiet għal finanzjament pubbliku.

Figura 28 Kompiti għall-abbozzar ta' pjan ta' negozju għal servizz ta' mobilità rurali

Sors: SMARTA-NET

Nitgħallmu mill-prattika: Il-Proġett CONNECT

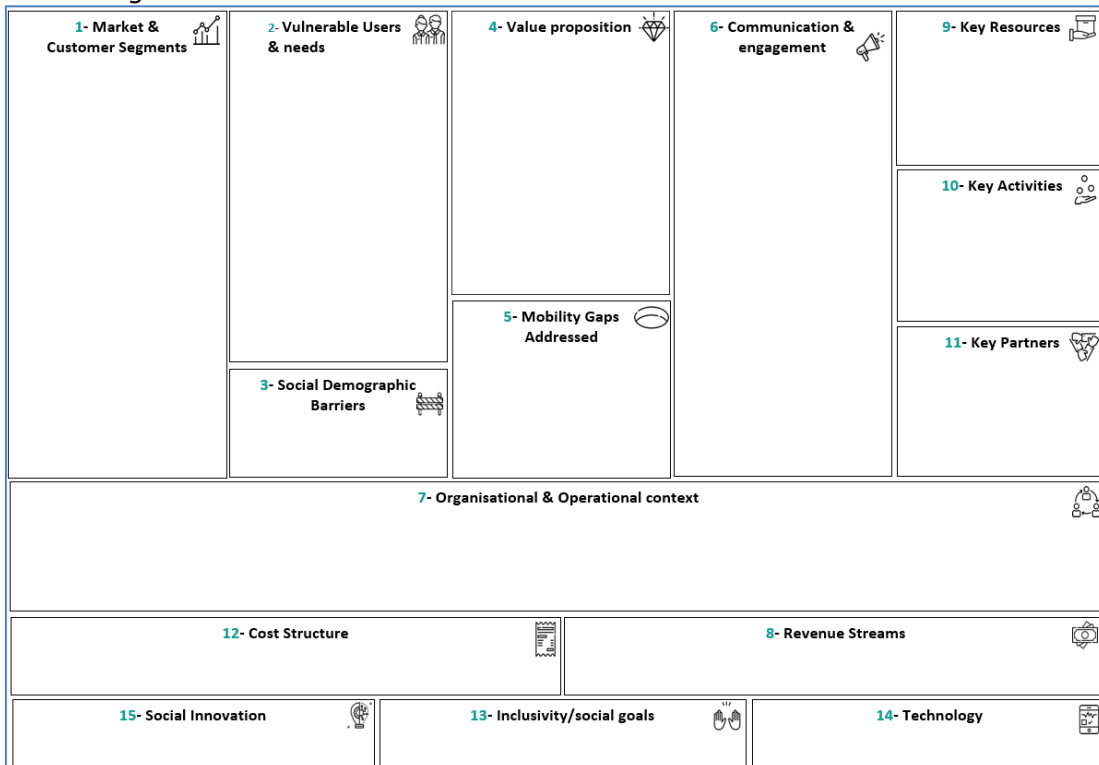
Il-proġett CONNECT kien iffinanzjat taħt is-Sitt Programm Qafas tal-Kummissjoni Ewropea, permezz tad-DG-RESEARCH.L-għan ewlieni kien li jiġbor l-għarfien u l-esperjenza relatati mat-Trasport Flessibbli (inkluż id-DRT) sabiex jiġu identifikati l-aħjar prattiki u jiġu żviluppati aktar il-metodi għall-iżvilupp tan-negozju.Il-konsorzju CONNECT kien jikkonsisti primarjament minn esperti tal-industrija.Ma kellux siti ta' dimostrazzjoni, iżda minflok ibbaża ruħu fuq firxa wiesgħa ta' studji ta' każijiet supplimentati minn sħarriġ tal-industrija.Il-Proġett ipproduċa żewġ Rapportji speċifiċi li jenfasizzaw rakkomandazzjonijiet ewlenin għall-iżvilupp ta' pjanijiet ta' negozju għal servizzi ta' trasport flessibbli (fl-istil tad-DRT u servizzi ta' ridesharing):

- D10: Soluzzjonijiet Innovattivi u Każijiet ta' Test dwar l-Iżvilupp tan-Negozju¹⁷: Tippiżenta sejbiet minn 19-il każ ta' studju ta' sistemi tat-Trasport li Jirrispondu għad-Domanda (DRT) (10 fl-Ewropa, 9 fl-Istati Uniti).Teżamina l-mudelli tan-negozju, l-oqfsa organizzattivi, u l-kuntesti regolatorji u legali, filwaqt li tenfasizza l-limitazzjonijiet ewlenin.
- D14: Rakkomandazzjonijiet għall-Iżvilupp tan-Negozju: ibbażat fuq l-għarfien żviluppat fi hdan il-proġett CONNECT, u perspettivi esterni miksuba permezz ta' workshops, jissintetizza l-kwistjonijiet ewlenin fl-oqfsa tal-Mudell tan-Negozju, Aspetti Organizzattivi u Oqfsa Legali u Regolatorji.Imbagħad jippreżenta harsa generali lejn is-sitwazzjoni tal-industrija madwar l-Ewropa (ibbażata kemm fuq l-istudji tal-każijiet D10 kif ukoll fuq sħarriġ addizzjonali) u jikkonkludi b'riflessjonijiet fuq aspetti ewlenin li għandhom jiġu kkunsidrati fl-iżvilupp tan-negozju tad-DRT.

Biex jiġu ssimplifikati l-aspetti msemmija hawn fuq, jista' jkun tajjeb li tinbeda eżerċizzju ta' ko-ħolqien mal-partijiet interessati lokali (inklużi rappreżentanti tal-muniċipalitá, gruppi komunitarji, operatori tat-trasport, eċċ.) billi jimtela Mudell ta' Kanvas speċifiku. Eżempju huwa rrapportat hawn taħt.

Figura 29 Mudell ta' Kanvas għal soluzzjonijiet ta' mobilità rurali.

Sors: Proġett INCLUSION H2020¹⁸

¹⁷ Dawn ir-rapporti tal-CONNECT jistgħu jiġu aċċessati minn <https://ruralsharedmobility.eu/resources/connect-2004-6/>

¹⁸ https://www.polisnetwork.eu/wp-content/uploads/2020/10/5_MOMOB_INCLUSION-Business-models.pdf

Rakkomandazzjonijiet ewlenin għall-iżvilupp ta' pjanijiet ta' negozju għal soluzzjonijiet ta' mobilità kondiviza rurali huma miġbura fil-qosor hawn taħt.

- *Holqien ta' Valur*: Mudelli ta' negozju għal soluzzjonijiet ta' mobilità rurali għandhom jiffokaw fuq il-holqien ta' forom diversi ta' valur—kemm monetarji kif ukoll mhux monetarji (eż., valur soċjali)—għal diversi partijiet interessati. Dawn il-partijiet interessati jistgħu jinkludu awtoritajiet ta' finanzjament, amministrazzjonijiet pubbliċi, operaturi tal-mobilità, negozji lokali, u ċittadini. Minflok ma wieħed joqgħod biss fuq tqabbil finanzjarju tal-ispejjeż u d-dħul, huwa kruċjali li jiġu rikonoxxuti l-benefiċċji soċjali u komunitarji usa' li dawn is-servizzi jistgħu jipprovdu.
- *Involviment ta' Diversi Atturi*: Mudelli ta' negozju effettivi għandhom jikkunsidraw l-ekosistema kollha tal-partijiet interessati tal-mobilità minflok ma jiffokaw fuq servizz jew prodott wieħed. Biex tiġi żgurata l-aċċessibilità f'żoni rurali, huwa importanti li jiġu vvalutati kemm il-benefiċċji kif ukoll l-isfidi mill-perspettiva ta' kull attur involut. Dan jista' jinvolvi l-kollegament ta' diversi servizzi jew soluzzjonijiet flimkien biex jinholq mudell ta' negozju komprensiv li jissodisfa l-ħtiġijiet diversi tal-komunità.
- *Inkorporazzjoni ta' Organizzazzjonijiet Mhux għall-Profitt*: Filwaqt li jista' jidher kontradittorju, l-inklużjoni ta' organizzazzjonijiet mhux għall-profitt bħala atturi ewlenin fil-mudelli ta' negozju tal-mobilità rurali tista' tkun ta' benefiċċju. Il-finanzjament pubbliku huwa spiss essenzjali biex jappoġġja dawn is-servizzi f'żoni rurali fejn id-domanda hija baxxa. Il-mudelli ta' negozju għandhom jikkunsidraw l-allokazzjoni mill-ġdid tal-fondi pubbliċi u jimmiraw għal flessibilità fi hdan restrizzjonijiet regolatorji biex isostnu l-operazzjonijiet.
- *Sostenibilità fit-Tul*: Biex tiġi żgurata s-sostenibilità fit-tul tas-servizzi ta' mobilità rurali, il-mudelli ta' negozju għandhom jinkoraġġixxu l-involviment ta' imprendituri soċjali. L-integrazzjoni ta' dawn l-atturi fit-twettiq tas-servizz, fejn permess mir-regolamenti nazzjonali, tista' ttejjeb il-viżibilità ta' dawn is-servizzi. Fejn meħtieġ, l-avukatura għal aġġustamenti regolatorji biex tippermetti tali parteċipazzjoni tista' ssaħħa aktar is-sostenibilità tal-mudell tan-negozju.

Pass 9: Kif tpoġġi valuri fuq benefiċċji assoċjati mal-mobilità rurali

Żoni rurali huma ekonomiji attivi b'varjetà wiesgħa ta' negozji agrikoli, industrijali, estrattivi u ta' divertiment, marbuta mar-riżorsi naturali tagħhom u t-tradizzjonijiet intraprenditorjali taż-żona.

Il-mobilità rurali tista' titqies bħala "faċilitatur" jew bħala "multiplikatur" li jista' jippermetti jew itejjeb ir-riżultati u jsaħħa il-valur għal investimenti oħra¹⁹. Tabilhaqq, f'ħafna każijiet, is-servizz tal-mobilità huwa komponent li jżid il-valur għal proġetti u politiki ekonomiċi, soċjali, turistiċi jew ambjentali oħra.

Ir-riżultati relatati mat-trasport ta' azzjonijiet ta' finanzjament għall-mobilità rurali jinkludu, fost oħrajn:

- Tnaqqis fil-Kilometri Vvjaggati bil-Vettura (VKT)

¹⁹Lorenzini, A. Ambrosino, G., Finn, B., (2021), "Rakkomandazzjonijiet ta' Politika għal Mobilità Kondiviza Sostenibbli u Trasport Pubbliku f'żoni rurali Ewropej", pubblikazzjoni tal-Proġett SMARTA.

- Tnaqqis fil-konsum tal-fjuwil u l-emissjonijiet tas-CO₂
- Inqas traffiku, inqas tniġġis, inqas storbju, inqas incidenti
- It-toroq lokali jsiru aktar sikuri għall-mixi u ċ-ċiklizmu.
- Nefqa inqas fuq l-infrastruttura hija meħtieġa
- Iż-żamma jew iż-żieda tal-klijenti għan-negozju u s-servizzi

Is-servizzi ta' mobilità rurali huma primarjament implimentati biex igibu benefiċċji soċjali f'żoni f'riskju ta' esklużjoni soċjali jew inugwaljanza ta' opportunità. Madankollu, is-servizzi huma spiss ikkritikati għall-baži għolja tal-ispejjeż tagħhom anke meta jwettqu l-missjoni soċjali tagħhom.

Uħud mill-benefiċċji assoċjati ma' offerta mtejba ta' servizzi tat-trasport għal żoni rurali huma elenkati fil-Figura 30 u kklassifikati skont kategoriji speċifiċi (aċċessibilità, konvenjenza, eċċ.). Huwa importanti li wieħed jifhem kif dawn il-benefiċċji jistgħu jinfluwenzaw l-adozzjoni/żvilupp ta' soluzzjoni ta' mobilità.

Figura 30 Benefiċċji soċjali assoċjati mal-mobilità rurali

Sors: SMARTA-NET

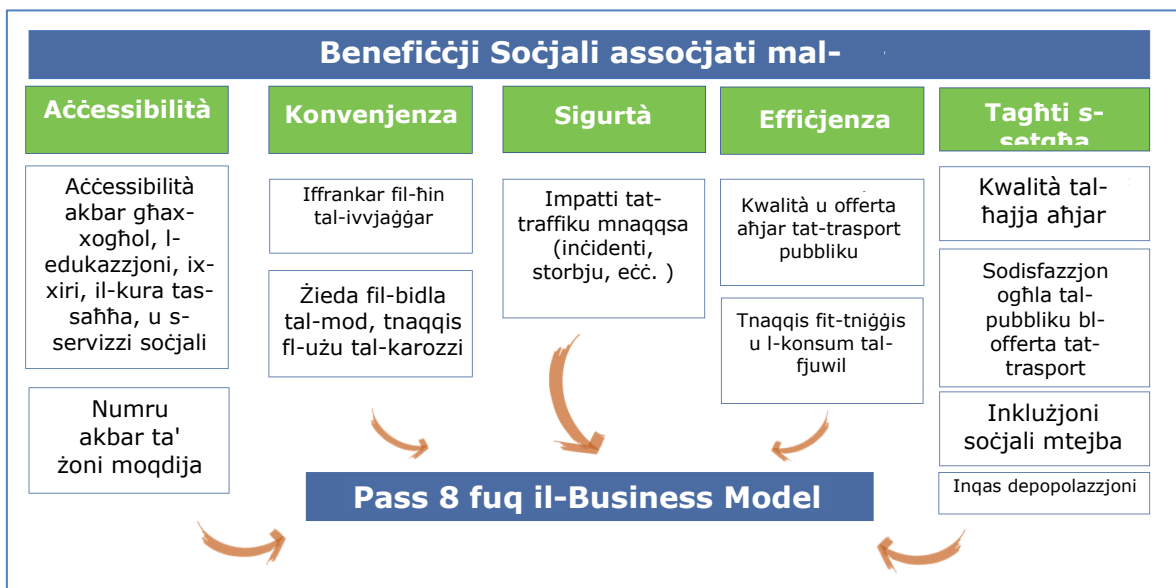

Figura 31 Ferroviji Ekoloġiċi f'Valmiera, Latvja

Nitgħallmu mill-prattika: Ferroviji Ekoloġiċi f'Valmiera, il-Latvja

L-inizjattiva tal-Green Railways f'Valmiera, il-Latvja, tagħti hajja ġdida lil linji ferrovjarji abbandunati billi tittrasformahom f'network ta' 32 km ta' rotot għall-mixi u għaċ-ċiklizmu fir-reġjun ta' Vidzeme. Dan il-proġett, parti minn sforz akbar ta' 750 km madwar in-Nofsinhar tal-Estonja u l-Latvja, għandu l-għan li jtejjeb il-mobilità lokali u jippromwovi t-turiżmu sostenibbli. Il-karatteristiċi ewlenin jinkludu t-tneħħija tal-ostakli, l-installazzjoni ta' pontijiet tal-injam, u l-ħolqien ta' żoni ta' rikreazzjoni b'bankijiet għall-mistrieħ. Il-proġett " Ferroviji Ħodor " huwa inizjattiva kollaborattiva transkonfinali mmexxija mill-Vidzeme Tourism Association fi sħubija ma' 25 gvern lokali mir-reġjun ta' Vidzeme fil-Latvja u n-Nofsinhar tal-Estonja, appoġġjata mill-Latvian Green Roads Association. Appoġġjata mill-awtoritajiet lokali u l-NGOs, din l-inizjattiva tonora s-sinifikat storiku ferrovjarju tar-reġjun filwaqt li trawwem l-involvement tal-komunità u t-tkabbir ekonomiku permezz ta' opportunitajiet akbar għat-turiżmu u stili ta' hajja aktar b'saħħithom.

Fit-32 km ta' ferrovija koperti minn din is-soluzzjoni lokali ta' mobilità intelligenti (parti mir-rotta Valmiera-Kocēni-Ainaži), seba' pontijiet ġew mibnija mill-ġdid għal passaggj sikur għaċ-ċiklisti u l-persuni mexjin. L-ispejjeż tal-investiment kienu stmati għal €47,000, li rrapprezentaw madwar 4% tal-ispiża totali tal-proġett ta' €1,174,938. Is-sors ewlieni ta' finanzjament kien assigurat mill-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali Interreg Estonja-Latvja, li kkontribwixxa €40,000, flimkien ma' €7,000 minn imsieħba oħra.

Il-proġett "Ferrovija Ħodor" **itejjeb il-kwalità tal-ħajja** fiż-żoni fil-mira billi jtejjeb il-mobilità u jgħid opportunitajiet godda għar-residenti. L-inizjattiva trawwem komunitajiet aktar b'saħħithom u kuntenti permezz ta' zieda fl-attivitajiet fil-beraħ. In-nies tal-post malajr jiskopru li dawn il-mogħdijiet restawrati jipprovdu opportunitajiet eċċellenti għall-mixi, għaċ-ċikliżmu, u anke għall-iskijjar *cross-country* fix-xhur tax-xitwa.

Il-proġett jixpruna wkoll it-tkabbir ekonomiku. Bl-influss ta' **turisti attirati** mir-rotot xeniċi, in-negozji lokali jibdew jiżviluppaw prodotti u servizzi godda, inkluż għażliet ta' akkomodazzjoni u ikel. Din iż-żieda fit-turiżmu tgħid vitalità ekonomika akbar fiż-żona, toħloq impjegi u tistimula l-ekonomija lokali.

Krediti: J. Sijats, S. Lawrence

Barra minn hekk, in-netwerk jikkonnettja r-reġjun ta' Vidzeme man-Nofsinhar tal-Estonja, **iwessa' l-mobilità** għall-abitanti u l-viżitaturi bl-istess mod. L-aċċessibilità mtejba tippermetti lin-nies jesploraw żona usa', tippromwovi l-involviment u l-interazzjoni tal-komunità. B'mod ġenerali, il-proġett Ferrovija Ħodor jpoġġi l-mobilità bħala fattur vitali biex jintlaħqu għanijiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali usa', u jittrasforma r-reġjun f'centru ta' rikreazzjoni u turiżmu fil-beraħ matul is-sena kollha.

Pass 10: Gwida dwar kif tapplika għal finanzjament

Li jinkiseb finanzjament għal soluzzjoni ta' mobilità rurali jeħtieġ approċċ strutturat sew biex wieħed jinnaviga l-komplessitajiet tal-programmi ta' finanzjament tal-UE, nazzjonali, jew reġjonali. Dan il-pass jiddeskrivi l-kompiti essenzjali biex tithejja proposta ta' suċċess, mill-identifikazzjoni tal-opportunitajiet ta' finanzjament l-aktar adattati għas-sottomissjoni ta' applikazzjoni konvinċenti.

Billi jivvalutaw sistematikament is-sorsi ta' finanzjament, jivverifikaw l-eligibilità, u jallinjaw l-għanijiet mar-rekwiżiti tal-programm, l-applikanti jistgħu jiżguraw li l-proposti tagħhom jispikkaw. Kemm jekk permezz ta' għotjiet, strumenti finanzjarji, jew kuntratti pubbliċi, is-segwiment tal-passi hawn taħt itejjeb iċ-ċansijiet li jinkiseb suċċess fil-finanzjament għal soluzzjonijiet ta' mobilità innovattivi mfassla għall-ħtiġijiet rurali.

Figura 32 Passi ewlenin għat-tnejn ta' applikazzjoni għal proposta

Sors: SMARTA-NET

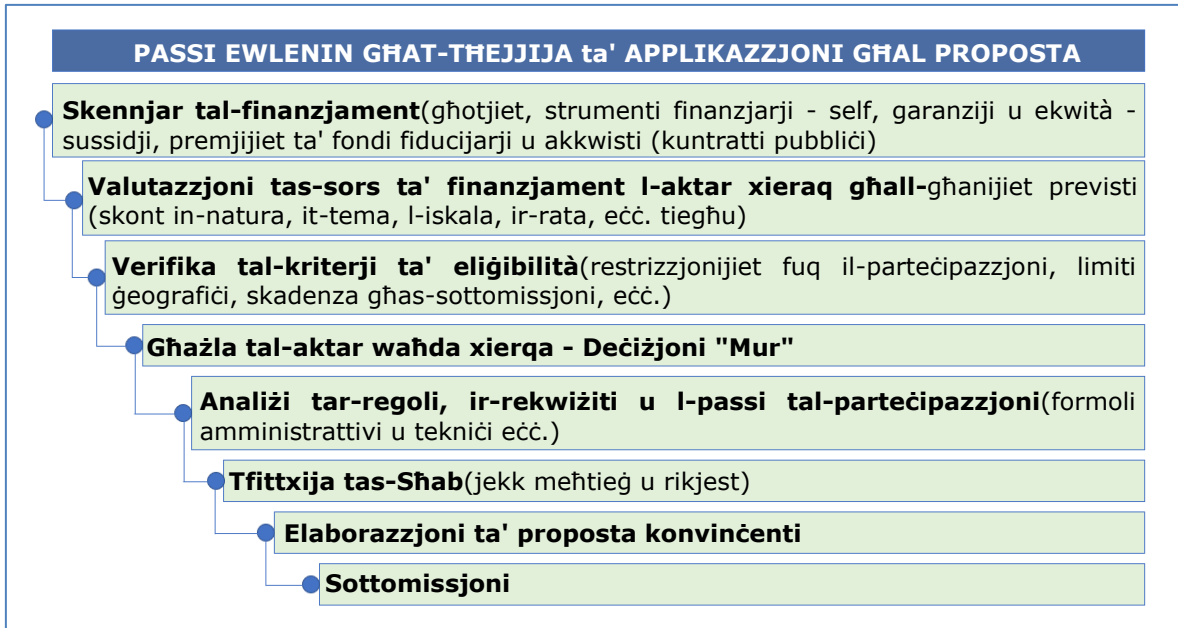

Figura 33 eżempju: Navigazzjoni tal-ispettru tal-programmi ta' finanzjament tal-UE

Nitgħallmu mill-prattika: Navigazzjoni fl-ispettru tal-programmi ta' finanzjament tal-UE

Is-**Sett ta' Għodda Rurali** hija l-gwida komprensiva għall-finanzjament tal-UE u l-opportunitajiet ta' appoġġ għaż-żoni rurali fl-Unjoni Ewropea. Għandha l-għan li tgħin lill-awtoritajiet lokali, l-istituzzjonijiet u l-partijiet interessati, in-negozji u l-individwi biex jidentifikaw u jieħdu vantaġġ mill-fondi, il-programmi u inizjattivi oħra ta' finanzjament u appoġġ eżistenti tal-UE, u biex irawmu l-iżvilupp fit-territorji rurali.

Rural toolkit

L-utenti jistgħu jsibu l-aktar opportunitajiet ta' finanzjament adattati tal-UE biex jappoġġjaw il-proġetti u l-inizjattivi speċifiċi tagħhom. Dan jipprovdi informazzjoni komprensiva dwar għotjiet, sussidji u programmi li jippermettu l-iżvilupp u r-rivitalizzazzjoni taż-żoni u l-komunitajiet rurali.

Is-sett ta' għodda hija aċċessibbli fuq: <https://funding.rural-vision.europa.eu/finder?lng=en>

Links oħra utli biex tesplora opportunitajiet ta' finanzjament tal-UE:

- Informazzjoni ġenerali dwar il-proċess tal-applikazzjoni- Kummissjoni Ewropea: [Link](#)
- Opportunitajiet ta' finanzjament għal korpi pubbliċi - Kummissjoni Ewropea: [Link](#)
- Opportunitajiet ta' finanzjament tal-UE għat-trasport pubbliku lokali – UITP: [Link](#)

Filwaqt li l-approċċ pass pass deskritt jipprovdi qafas ġeneriku, adattamenti speċifiċi huma meħtieġa għal kull livell ta' finanzjament.

- Għall-finanzjament tal-UE, sħubijiet transnazzjonali u l-aderenza għal linji gwida amministrattivi kumplessi huma kritiċi.
- Il-finanzjament nazzjonali ħafna drabi jenfasizza l-allinjament mal-istrateġiji nazzjonali, u jeħtieġ li l-applikanti juru kif il-proġetti tagħhom jindirizzaw l-għanijiet nazzjonali tal-mobilità.

- Il-finanzjament reġjonali tipikament jeħtieġ kollaborazzjoni mill-qrib mal-awtoritajiet reġjonali u enfasi qawwija fuq l-indirizzar tal-ħtiġijiet lokali.

L-aċċess għall-appoġġ huwa kruċjali għall-municipalitajiet rurali li jimmiraw li jiżviluppaw proposti ta' finanzjament ta' suċċess. Diversi riżorsi huma disponibbli biex jiggwidaw il-proċess:

- Ippubblika sejha dedikata għall-interess għal esperti esterni/aġenziji ta' konsulenza biex tikseb appoġġ għall-iżvilupp tal-proposta
- Ikkuntattja l-Punti ta' Kuntatt Nazzjonali/Reġjonali tal-programmi għal kjarifiki (amministrattivi jew tekniċi)
- Ikkuntattja l-Aġenziji Nazzjonali li jipromwovu l-partecipazzjoni fi programmi ta' Riċerka u Innovazzjoni tal-UE u li jipprovdu servizzi ta' informazzjoni, edukazzjoni u assistenza²⁰
- Partecipazzjoni f'webinars u avvenimenti ta' programmi (tal-UE, Nazzjonali jew reġjonali) (għan-netwerking ma' sħab potenzjali oħra, biex tikseb aktar għarfien dwar is-sejħiet)
- Sħubijiet (assoċjazzjonijiet ta' awtoritajiet lokali, netwerks rilevanti tal-UE²¹, eċċ.).

²⁰Il-Kummissjoni Ewropea tipprovdi portal tal-web għall-Għajnuna u Appoġġ, inklużi dettalji tal-Punti ta' Kuntatt Nazzjonali (NCPs) għal diversi Programmi ta' Finanzjament tal-UE: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/support/helpdesks?callType=1&programmePeriod=2021-2027> . Tipprovdi wkoll netwerk ta' NCPs speċifikament iffukat fuq Orizzont Ewropa: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/support/ncp?order=ASC&pageNumber=0&pageSize=50&countries=20000832,20000839,20000841,20000911,20000871,20000872,20000875,20000880,20000885,20000890,20000873,20000902,20000913,20000915,20000922,20000946,20000944,20000945,20000960,20000973,20000986,20000990,20000994,20001005,20001004,20000883,20001001>

²¹Eżempji ta' dawn in-netwerks huma: in-Netwerks tal-Villagġ Intelligenti (<https://www.smart-village-network.eu/>); in-Netwerk POLIS (<https://www.polisnetwork.eu/>), Heritage Europe – l-Assoċjazzjoni tal-UE tal-Bliet u r-Reġjuni Storiċi (<https://www.historic-towns.org/>)

KONKLUŻJONIJIET

Dan id-Dokument ta' Gwida ġie mfassal biex jagħti s-setgħa lill-muniċipalitajiet bl-għarfien u l-għodod meħtieġa biex jiżviluppaw u jimplementaw soluzzjonijiet ta' mobilità sostenibbli, inklużivi u integrati f'żoni rurali.

Billi jiffoka fuq il-kwistjoni kritika tal-finanzjament u l-iffinanzjar—partikolarment għal inizjattivi ta' mobilità rurali u mobilità li tappoġġja t-turiżmu rurali—jindirizza ostaklu sinifikanti: in-nuqqas ta' riżorsi u għarfien espert speċifiku biex jinkiseb finanzjament. Dawn l-isfidi spiss ixekklu lill-komunitajiet rurali milli joħolqu servizzi ta' mobilità mfassla apposta.

Permezz ta' approċċ pass pass, id-dokument iħejji lill-muniċipalitajiet rurali u lill-prattikanti biex jinnavigaw xenarji kumplessi ta' finanzjament, jivvalutaw ir-rekwiżiti finanzjarji, u jhejju proposti ta' proġetti konvinċenti. Mill-identifikazzjoni tal-isfidi u l-assi lokali sad-definizzjoni tal-komponenti essenzjali tal-proġett u l-allinjament mal-konsiderazzjonijiet regolatorji u tas-suq, il-Gwida għandha l-għan li trawwem is-sostenibbiltà fit-tul tas-servizzi ta' mobilità. Billi ssegwi din il-metodoloġija strutturata, il-komunitajiet rurali jistgħu jittrasformaw l-isfidi tal-mobilità f'opportunitajiet għat-
tkabbir u l-konnettività.

Ġie propost sett ta' rakkomandazzjonijiet u tagħlimiet ewlenin biex jgħinu fis-sintezi ta' wħud mill-pariri ewlenin ta' dan id-dokument.

Stabilixxi objettiv ċar u azzjonabbli

- Indikaturi u KPIs definiti sew
- Proċeduri operattivi konkreti
- Enfasizza l-viżjoni wiesgħa lil hinn mill-objettiv tal-proġett
- Rabtiet stabbiliti sew bejn objettivi u riżultati speċifiċi

Inizjattivi bbażati fuq il-komunità

- Approċċ minn isfel għal fuq, li jqis il-ħtiġijiet u l-isfidi li jiffaċċjaw il-komunitajiet rurali
- Involvement attiv tal-komunitajiet lokali (eż., fora, klabbs, eċċ.), li jirrapprezentaw gruppi differenti bi sfondi differenti

Approċċ b'ħafna partijiet interessati

- Sħubijiet ma' partijiet interessati differenti u rilevanti, inklużi politiċi lokali u mexxejja tal-komunità
- Assigura kooperazzjoni fost gruppi fil-mira u Prattikanti differenti

Valutazzjonijiet tal-ispejjeż

- Assigura rekwiżiti finanzjarji realistiċi u komprensivi
- Stima preċiża tal-baġit

Ippjanar effettiv

- Valutazzjoni u ppjanar tar-rizorsi u l-attivitajiet kollha meħtieġa
 - Rizorsi umani
 - Kompetenzi tekniċi
 - Ffiliet nieqsa (timijiet multidixxiplinari)
- Netwerking
- Pjan ta' żmien preċiż

Kuntesti politiki u spazjali

- Tifhem il-qafas politiku u d-dinamika spazjali
- Tallinja l-proġett ma' għanijiet politiki usa' u htigijiet lokali

KIF TIKKUNTATTJA L-UE

Personalment

Madwar l-Unjoni Ewropea hemm mijiet ta' ċentri ta' informazzjoni Europe Direct. Tista' ssib l-indirizz ta' ċentru l-eqreb tiegħek fuq:

https://europa.eu/european-union/contact_mt

Bit-telefon jew bl-email

Europe Direct huwa servizz li jwieġeb il-mistoqsijiet tiegħek dwar l-Unjoni Ewropea. Tista' tikkuntattja dan is-servizz:

- b'telefonata bla ħlas: 00 800 6 7 8 9 10 11 (ċerti operaturi jistgħu jitolbu ħlas għal dawn it-telefonati),
- fuq in-numru standard li ġej: +32 22999696, jew
- bl-email permezz ta': https://europa.eu/european-union/contact_mt

SIB L-INFORMAZZJONI DWAR L-UE

Online

Informazzjoni dwar l-Unjoni Ewropea fil-lingwi uffiċjali kollha tal-UE hija disponibbli fuq is-sit web Europa fuq: https://europa.eu/european-union/index_mt

Pubblikazzjonijiet tal-UE

Tista' tnizzel jew tordna pubblikazzjonijiet tal-UE b'xejn u bi ħlas minn: <https://publications.europa.eu/mt/publications>. Jistgħu jinkisbu kopji multipli ta' pubblikazzjonijiet b'xejn billi tikkuntattja lil Europe Direct jew iċ-ċentru ta' informazzjoni lokali tiegħek (ara https://europa.eu/european-union/contact_mt).

Liġi tal-UE u dokumenti relatati

Għal aċċess għal informazzjoni legali mill-UE, inkluż il-liġi kollha tal-UE mill-1952 fil-verżjonijiet kollha tal-lingwi uffiċjali, mur fuq EUR-Lex fuq: <http://eur-lex.europa.eu>

Dejta miftuħa mill-UE

Il-Portal tad-Data Miftuħa tal-UE (<http://data.europa.eu/euodp/en>) jipprovdi aċċess għal settijiet ta' data mill-UE. Id-Data tista' titnizzel u terġa' tintuża b'xejn, kemm għal skopijiet kummerċjali kif ukoll mhux kummerċjali.

L-Uffiċċju tal-Pubblikazzjonijiet
tal-Unjoni Ewropea

ISBN: 978-92-68-27220-6

doi: 10.2832/4982157